Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus
Centralen för statligt stött bostadsbyggande

Asunnottomuus-selvityksen tilannekuva ja kehittämistarpeet

Työryhmän loppuraportti

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen julkaisuja
2026:10

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen julkaisuja 2026:10

Asunnottomuusselvityksen tilannekuva ja kehittämistarpeet

Työryhmän loppuraportti

Tuomo Halmeenmäki, Vilja Kamppila, Elina Karri, Hanna Kettunen, Virpi Kilpeläinen, Saana Lehtonen, Taru Neiman, Veera Niemi, Jonas Nylén, Elina Pekkarinen, Elina Perkiö, Kaija Ruotsalainen, Helene Vanninen, Riikka Väyrynen, Silja Wahlsten

Ympäristöministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu
Distribution av publikationer

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto

Publikations-arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Ympäristöministeriö
CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-361-452-9
ISSN pdf: 3087-8055

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Kuvailulehti
10.11.2026

Asunnottomuusselvityksen tilannekuva ja kehittämistarpeet
Työryhmän loppuraportti

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen julkaisuja 2026:10

Julkaisija	Ympäristöministeriö		
Tekijä/t	Tuomo Halmeenmäki, Vilja Kamppila, Elina Karri, Hanna Kettunen, Virpi Kilpeläinen, Saana Lehtonen, Taru Neiman, Veera Niemi, Jonas Nylén, Elina Pekkarinen, Elina Perkiö, Kaija Ruotsalainen, Helene Vanninen, Riikka Väyrynen, Silja Wahlsten		
Yhteisötekijä	Asunnottomuusselvityksen tilannekuva -työryhmä		
Kieli	Suomi	**Sivumäärä**	56

Tiivistelmä

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen kokoama työryhmä kartoitti Suomen vuosittaisen asunnottomuusselvityksen haasteita, vahvuuksia ja kehittämistarpeita.

Työryhmän suositukset ovat:

Kehitetään Varken ohjeistusta tietojen keräämisestä ja tietosuojan huomioimisesta asunnottomuuslaskennassa.

Selvitetään miten kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä asunnottomuuskyselyyn vastaamisessa voisi sujuvoittaa.

Tiedonkeruun kehittämisessä tulee varmistaa monipuolinen ja kattava tietolähteiden käyttö, erityisesti niin että tietoja kerätään myös muualta kuin sosiaalipalveluista. Tämä vaatii sekä tietojenluovutuksen että datan prosessoinnin selkiyttämistä, mutta myös tiedonkeruun sujuvoittamista.

Vuosittaisen laskennan rinnalle voi ajoittain tuottaa tarkempia selvityksiä teemoista, jotka täydentäisivät kuvaa asunnottomuusilmiöstä. THL:n keräämistä rekisteritiedoista voi koostaa hyvinvointialuetasoista tietoa vuoden aikana asunnottomina olleista.

Jatkossa Varken on mahdollista saada Rikosseuraamuslaitokselta (Rise) lukumäärätiedot asunnottomina vapautuvista vangeista perustuen Risen omaan tiedonkeruuseen.

Pidemmän aikavälin tavoitteena tulisi olla kansallinen asunnottomuuden tietopohja, jossa eri rekistereistä ja paikallisista tietolähteistä saatavat tiedot voidaan yhdistää.

Klausuuli

Tämä julkaisu kuuluu Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen julkaisuja -sarjaan. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus toimii osana ympäristöministeriötä ja vastaa itsenäisesti toimivaltaansa kuuluvista tehtävistä.

Asiasanat	asunnottomat, asunnottomuus, tilastointi, selvitys		
ISBN PDF	978-952-361-452-9	**ISSN PDF**	3087-8055
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-452-9		

Presentationsblad
10.11.2026

Lägesbild och utvecklingsbehov i fråga om bostadslöshetsutredningen Arbetsgruppens slutrapport

Publikationer från Centralen för statligt stött bostadsbyggande 2026:10

Utgivare	Miljöministeriet		
Författare	Tuomo Halmeenmäki, Vilja Kamppila, Elina Karri, Hanna Kettunen, Virpi Kilpeläinen, Saana Lehtonen, Taru Neiman, Veera Niemi, Jonas Nylén, Elina Pekkarinen, Elina Perkiö, Kaija Ruotsalainen, Helene Vanninen, Riikka Väyrynen, Silja Wahlsten		
Utarbetad av	Arbetsgruppen för lägesbilden av bostadslöshetsutredningen		
Språk	Finska	**Sidantal**	56

Referat

En arbetsgrupp tillsatt av Centralen för statligt stött bostadsbyggande kartlade utmaningarna, styrkorna och utvecklingsbehoven i Finlands årliga bostadslöshetsutredning.

Arbetsgruppen kom med följande rekommendationer:

Centralens anvisningar om insamling av uppgifter och beaktande av dataskyddet vid kartläggningen av bostadslösheten ska utvecklas.

Hur samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena kan göras smidigare när det gäller att besvara enkäten om bostadslöshet ska utredas.

Vid utvecklingen av datainsamlingen ska man säkerställa en mångsidig och heltäckande användning av informationskällor, i synnerhet så att uppgifter samlas in också från andra källor än socialservicen. Detta kräver att både utlämnandet av uppgifter och behandlingen av data förtydligas, men också att datainsamlingen görs smidigare.

Vid sidan av den årliga kartläggningen kan man tidvis ta fram mer detaljerade utredningar om teman som kompletterar bilden av bostadslöshetsfenomenet. Av de registeruppgifter som Institutet för hälsa och välfärd samlat in kan man sammanställa information på välfärdsområdesnivå om dem som varit bostadslösa under året.

Framöver kan Centralen för statligt stött bostadsbyggande från Brottspåföljdsmyndigheten få uppgifter om antalet fångar som friges som bostadslösa, utifrån myndighetens egen datainsamling.

Som ett långsiktigt mål bör man skapa ett nationellt kunskapsunderlag för bostadslöshet där uppgifter från olika register och lokala informationskällor kan sammanföras.

Klausul Denna publikation ingår i serien Publikationer från Centralen för statligt stött bostadsbyggande. Centralen är en del av miljöministeriet och ansvarar självständigt för de uppgifter som hör till dess ansvarsområde.

Nyckelord bostadslösa, bostadslöshet, statistikföring, utredning

ISBN PDF	978-952-361-452-9	**ISSN PDF**	3087-8055
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-452-9		

Description sheet
10 November 2026

Situation Picture and Development Needs of the Homelessness Survey. Final Report of the Working Group

Publications of the Centre for State-Subsidised Housing Construction 2026:10

Publisher	Ministry of the Environment		
Author(s)	Tuomo Halmeenmäki, Vilja Kamppila, Elina Karri, Hanna Kettunen, Virpi Kilpeläinen, Saana Lehtonen, Taru Neiman, Veera Niemi, Jonas Nylén, Elina Pekkarinen, Elina Perkiö, Kaija Ruotsalainen, Helene Vanninen, Riikka Väyrynen, Silja Wahlsten		
Group author	Working group on the situation picture of the homelessness survey		
Language	Finnish	**Pages**	56

Abstract

The Centre for State-Subsidised Housing Construction appointed a working group to examine the challenges, strengths and development needs of the homelessness survey conducted annually in Finland.

The working group's recommendations are:

Improve the Centre's guidelines on data collection and on ensuring compliance with data protection requirements in the homelessness count.

Explore ways to streamline cooperation between municipalities and wellbeing services counties in responding to the homelessness survey.

The development of data collection should ensure the use of diverse and comprehensive data sources, particularly by collecting information from sources beyond social services. This will require clarifying both data sharing practices and data processing procedures, as well as making data collection more efficient.

In addition to the annual count, more in-depth thematic studies could periodically be conducted to provide a more comprehensive understanding of homelessness. Register data collected by the Finnish Institute for Health and Welfare can also be used to compile data at the level of wellbeing services counties on people who have experienced homelessness during the year.

In the future, the Prison and Probation Service of Finland will provide data for the homelessness report on the numbers of people in penal institutions who have no housing prior to their release.

The long-term objective should be the development of a national homelessness database that would enable the integration of data from different registers and local data sources.

Provision This publication appears in the publication series of the Centre for State-Subsidised Housing Construction. The Centre for State-Subsidised Housing Construction is part of the Ministry of the Environment and is an independent body responsible for the tasks within its remit.

Keywords homeless people, homelessness, statistics, survey

ISBN PDF	978-952-361-452-9	**ISSN PDF**	3087-8055
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-452-9		

Sisältö

1 Johdanto 8

2 Asunnottomuustiedon käyttötarkoitukset ja kehittämistarpeet 12
2.1 Asunnottomuustiedon kehitys ja nykytila 12
2.2 Tiedon hyödyntäminen kansallisessa ja paikallisessa päätöksenteossa 15
2.3 Kansainväliset tietotarpeet ja velvoitteet 19
2.4 Tulevaisuuden tietotarpeet 20

3 Asunnottomuus kansallisissa rekisteriaineistoissa 22
3.1 Asunnottomuustiedot sosiaalihuollon seurantarekisterissä 22
3.2 Rikosseuraamuslaitoksen tiedot asunnottomina vapautuvista vangeista 23
3.3 Muita rekisterilähteitä 27
3.4 Rekisteriaineistojen ulkopuolelle jäävien katvealueiden huomioiminen asunnottomuuslaskennassa 28

4 Kuntien ja hyvinvointialueiden käytännöt ja havainnot asunnottomuustietojen keräämisestä 29
4.1 Taustaa asunnottomuusilmiön laajuudesta ja käytännöistä asunnottomuustietojen keräämisessä 29
4.1.1 Esimerkkiprosessi asunnottomuuslaskennasta 29
4.1.2 Valtaosassa kuntia asunnottomia on vähän 30
4.1.3 Tietolähteiden käyttö asunnottomuuskyselyyn vastaamisessa 31
4.2 Käytännöt ja vastuut kuntien ja hyvinvointialueiden välillä 32
4.3 Kuntien ja hyvinvointialueiden käyttämät tietolähteet 33
4.4 Hyvät puolet 34
4.5 Haasteet 34

5 Tietosuoja 37
5.1 Säädöspohja tietojen keräämiseen ja luovuttamiseen asunnottomuuslaskentaa varten 37
5.2 Nykyinen tietosuoja-ohjeistus asunnottomuuskyselyssä 39
5.3 Henkilötietojen käsittely European Homelessness Counts -hankkeessa 40
5.4 Tietosuojakäytännöt kunnissa ja hyvinvointialueilla 43
5.5 Pohdintaa asunnottomuuslaskennan kehittämisestä ja tietosuojan huomioimisesta 43

6 Kehitysehdotukset 45
6.1 Lyhyen aikavälin kehitysehdotukset 45
6.1.1 Varken tietosuojaohjeistuksen parantaminen 45
6.1.2 Vastuunjako ja roolit kuntien ja hyvinvointialueiden välillä 45
6.1.3 Tietolähteiden monipuolisuus ja kattavuus 46
6.1.4 Vuosittaisen laskennan rinnalle tarkempaa, täydentävää tilastointia 46
6.1.5 Tiedot asunnottomina vapautuvista vangeista 47
6.2 Pidemmän aikavälin kehitys 47
6.2.1 Asunnottomuuden mittaamisen menetelmät 47
6.2.2 Tavoitetilan hahmottelu rekisterien yhdistämiseksi 48
6.2.3 Lainsäädäntömuutokset 52

7 Yleisön kommentit asunnottomuusselvityksen kehittämisestä 53

Lähteet 55

1 Johdanto

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus (Varke) julkaisee edeltäjänsä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tavoin vuosittain selvityksen asunnottomuudesta Suomessa. Julkaistavat tiedot kuvaavat asunnottomuutta marraskuun 15. päivänä. Selvityksessä tarkastellaan asunnottomuuden alueellista kehitystä, asunnottomuuden eri muotoja ja asunnottomuuden jakautumista eri väestöryhmissä, kuten ulkomaalaistaustaisten, nuorten ja naisten joukossa. Selvityksen liitteenä julkaistaan kuntakohtainen tilasto asunnottomien määrästä poikkileikkausajankohtana 15. marraskuuta.

Varke kerää tiedot verkkokyselyllä, joka lähetetään kuntien kirjaamoihin vuosittain lokakuussa. Varken ohjeistuksen mukaan kuntien tulee tehdä asunnottomuustietojen keräämisessä yhteistyötä hyvinvointialueiden, vuokrataloyhtiöiden ja palveluntuottajien kanssa.

Asunnottomuustietoja on kerätty kunnilta lähestulkoon samalla menetelmällä vuodesta 1986 lähtien. Toimintaympäristö on kuitenkin muuttunut viime vuosina merkittävästi, etenkin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain (1050/2018) voimaantulon ja hyvinvointialueiden aloittamisen myötä. Tästä syystä Varke perusti työryhmän kartoittamaan asunnottomuusselvityksen nykyisen toteuttamistavan vahvuuksia, heikkouksia ja ongelmia. Työskentelyn lopputuloksena syntyi tämä raportti, jota voidaan käyttää tulevan kehittämistyön pohjana. Työryhmässä oli edustus Tilastokeskuksesta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL), Rikosseuraamuslaitoksesta (Rise), Turun yliopistosta sekä muutamista sellaisista kunnista ja hyvinvointialueista, joista oli tiedossa, että asunnottomuuskyselyn käytännöt ovat erityyppisiä: Helsinki, Lahti, Tampere, Vaasa, Pirkanmaan hyvinvointialue (Pirha), Vantaa-Keravan hyvinvointialue (VAKE) ja Pohjois-Savon hyvinvointialue.

Työryhmän jäsenet:

Organisaatio	Nimi
Ympäristöministeriö	Hanna Kettunen, puheenjohtaja
Helsingin kaupunki	Taru Neiman
Lahden kaupunki	Helene Vanninen
Pirkanmaan hyvinvointialue	Elina Perkiö & Elina Karri
Pohjois-Savon hyvinvointialue	Virpi Kilpeläinen
Rikosseuraamuslaitos	Tuomo Halmeenmäki
Tampereen kaupunki	Elina Pekkarinen
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	Riikka Väyrynen
Tilastokeskus	Kaija Ruotsalainen
Turun yliopisto	Veera Niemi
Vaasan kaupunki	Saana Lehtonen & Jonas Nylén
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue	Silja Wahlsten
Varke	Vilja Kamppila, sihteeri

Työryhmä käsitteli muun muassa seuraavia näkökulmia:

- tiedonkeruun kattavuus ja luotettavuus, tietolähteiden monipuolisuus
- tietosuoja ja tietojenluovutus
- hyvät käytännöt ja prosessien kuvaaminen
- rekisteriaineistojen hyödyntäminen

Työskentelyn tavoitteina oli:

1. Tiedon ja ymmärryksen lisääminen asunnottomuuden tilastoinnin käytännöistä, toimijoista ja toimintaympäristöstä

- Kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmat
- THL:n, Risen ja Tilastokeskuksen rekistereihin kertyvä asunnottomuustieto
- Turun yliopiston kokemukset asunnottomuuden rekisteritutkimuksesta ja eurooppalaisesta asunnottomuuslaskennasta (European Homelessness Counts -hanke)

2. Tunnistaa ja kuvata nykyisen selvityksen vahvuudet ja ongelmakohdat

- Mitä ei kannata muuttaa, mitkä piirteet on turvattava jatkossakin?
- Mitä ongelmia on ratkottava, jotta selvityksen tekeminen olisi sujuvaa ja tiedot luotettavia?

3. Tunnistaa ja priorisoida selvityksen kehittämistarpeet

- Lyhyen aikavälin kehittämistavoitteet (esim. ohjeistuksen parantaminen)
- Pitemmän aikavälin kehittämistavoitteet

Työryhmä asetettiin ajalle 1.4.-30.9.2026.

Työryhmän suositukset asunnottomuusselvityksen kehittämiseen

Parannetaan Varken tietosuojaohjeistusta: Kehitetään Varken ohjeistusta tietojen keräämisestä ja tietosuojan huomioimisesta asunnottomuuslaskennassa. Tätä varten tehdään tarkempi selvitys, jossa kuvataan millä perusteilla ja millä edellytyksillä henkilötietoja saa kerätä, luovuttaa ja käsitellä asunnottomuuslaskentaa varten.

Vahvistetaan yhteistyötä asunnottomuustiedon tuottamisessa: Selvitetään, miten kuntien ja hyvinvointialueiden vastuunjakoa voisi selkeyttää, jotta yhteistyö asunnottomuuskyselyyn vastaamisessa olisi sujuvaa kaikilla alueilla, myös paikalliset toimijat huomioiden.

Varmistetaan tietolähteiden monipuolisuus: Kattava kuva asunnottomuudesta edellyttää tietoa myös sosiaalipalvelujen ulkopuolelta. Tiedonkeruussa on jatkossakin hyödynnettävä mahdollisimman monipuolisesti eri toimijoiden tietoja. Tämä edellyttää tiedonluovutuksen ja tietojen käsittelyn selkeyttämistä ja tiedonkeruun sujuvoittamista.

Täydennetään vuosittaista tilannekuvaa syventävällä tiedolla: Vuosittainen marraskuun puolivälin asunnottomuuslaskenta säilytetään asunnottomuuden kehityksen seurannan perustana. Sen rinnalle tuotetaan määräajoin tarkempia teemakohtaisia selvityksiä, jotka täydentävät kuvaa asunnottomuudesta. Hyödynnetään THL:n rekisteritietoja hyvinvointialuetasoisen tiedon tuottamiseen, mutta muistetaan, että THL:n rekisterit tavoittavat vain osan asunnottomuudesta.

Täydennetään tilannekuvaa asunnottomina vapautuvien vankien tiedoilla: Rikosseuraamuslaitoksen kokoamat lukumäärätiedot asunnottomina vapautuvista vangeista liitetään osaksi asunnottomuuden valtakunnallista tilannekuvaa. Päällekkäisyyksien välttämiseksi tiedot raportoidaan erillään kuntien ilmoittamista luvuista.

Rakennetaan kansallinen asunnottomuuden tietopohja: Pidemmän aikavälin visiona on kansallinen tietopohja, jossa eri rekistereistä ja paikallisista tietolähteistä saatavat tiedot voidaan yhdistää tietoturvallisesti, yhdenmukaisesti ja mahdollisimman pitkälle automatisoidusti. Valtakunnalliset rekisterit muodostaisivat tiedontuotannon perustan, jota täydennettäisiin järjestelmällisesti paikallisilla tiedoilla ja asiantuntemuksella.

2 Asunnottomuustiedon käyttötarkoitukset ja kehittämistarpeet

2.1 Asunnottomuustiedon kehitys ja nykytila

Asunnottomuutta on mitattu Suomessa vuodesta 1986 lähtien. Vuodesta 1987 poikkileikkauspäivä on ollut 15. marraskuuta. Viranomaistiedon tarvetta ovat lisänneet valtakunnalliset asunnottomuusohjelmat alkaen PAAVO-ohjelmasta vuonna 2008. Asunnottomuuden vähentäminen on sisältynyt kaikkien hallitusten ohjelmaan vuodesta 2008 lähtien.

Tärkein mittari on ollut yksinelävien asunnottomien määrä ja sen vuosimuutos. Yksinelävät asunnottomat on jaettu neljään kategoriaan henkilön yöpymispaikan mukaan. Jaottelu mukailee kansainvälistä ETHOS Light -luokittelua.

Käytetyt kategoriat ovat seuraavat:

- Ulkona, porrashuoneissa, ns. ensisuojissa
- Asuntoloissa tai majoitusliikkeissä
- Asumispalveluyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa
- Tilapäisesti tuttavien ja sukulaisten luona asunnon puutteen vuoksi

Pitkälti samat kysymykset ovat edelleen käytössä, minkä ansiosta asunnottomuuden kehitystä on ollut mahdollista tarkastella pitkällä aikajänteellä.

Isoimmat muutokset asunnottomuustilastossa:

- 1996 alettiin kysyä naisten ja nuorten asunnottomuudesta
- 2000 asti kysyttiin erikseen ”ulkona, tilapäissuojissa” ja ”yömajoissa” majoittuvat, vuonna 2001 nämä yhdistettiin yhdeksi kategoriaksi.
- 2001 lisättiin maahanmuuttajien asunnottomuus mukaan
- 2008 lisättiin pitkäaikaisasunnottomien määrä mukaan[1]

1 Pitkäaikaisasunnottomuuden määrittelystä ja tilastoinnista tehtiin kahden vuoden jälkeen selvitys, jossa kartoitettiin, millä tavoin ARAn asuntomarkkinakyselyssä ilmoitetut tiedot pitkäaikaisasunnottomuudesta on määritelty ja tilastoitu, sekä esitettiin suosituksia pitkäaikaisasunnottomuuden määritelmän täsmentämiseen ja tietojen luotettavuuden parantamiseen. Ks. Pitkänen 2010.

- 2009 asunnottomista perheistä kysyttiin myös niissä olevien aikuisten ja lasten määrät
- 2015 luovuttiin vapautuvien vankien tilastoinnista
- 2017 kysyttiin yksinelävien lisäksi asunnottomien kokonaismäärä (yksinelävät + perheelliset asunnottomat)
- Vuoteen 2016 asti asunnottomuustiedot kerättiin osana kunnille suunnattua asuntomarkkinakyselyä.
- Vuosina 2008-2016: Aran asuntomarkkinakysely tehtiin sähköisellä web-lomakkeella Suomi.fi –palvelussa. Tiedot tallennettiin Aran tietokantaan.
- Vuosina 2017-2018 asunnottomuuskysely eriytettiin asuntomarkkinakyselystä ja ulkoistettiin. Kilpailutuksen voitti Y-Säätiö, jonka työtä Ara ohjasi.
- Vuosina 2019-2025 Ara laati selvityksen, kysely kunnille Webropolilla
- Vuodesta 2026: Varke toteutti selvityksen samaan tapaan kuin Aran aikana, julkaisu Valtioneuvoston julkaisusarjassa.

Varke välittää kuntakohtaiset asunnottomuusluvut yksin elävien asunnottomien määristä THL:n ylläpitämään tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetiin. Sotkanetista käyttäjät voivat tarkastella tietoja esimerkiksi erilaisilla aluejaolla ja eri vuosina. Lisäksi tiedot on ladattavissa ja hyödynnettävissä avoimen rajapinnan kautta esimerkiksi kuntien tai hyvinvointialueiden omissa raportointiratkaisuissa.

Asunnottomuuslaskentaa on tehty kuntatasolla paikallisiin palveluntuottajien ja hallinnollisiin rekistereihin pohjautuen (esim. sosiaalipalveluiden asiakasrekisterit, kuntien vuokrataloyhtiöiden ja yleishyödyllisten vuokrataloyhteisöjen asunnonhakijarekisterit). Rekisteritietojen lisäksi on voitu kysyä erikseen tietoja asunnottomia kohtaavilta matalan kynnyksen toimijoilta, kuten järjestöiltä ja seurakunnilta. Kansallisista rekistereistä asunnottomuuslaskennassa on hyödynnetty lähinnä VTJ-väestötietojärjestelmää tai Facta-kuntarekisteriä, joista on tarkistettu osoitetietoja ja asumishistoriaa. Lisäksi toimeentulotuen myöntämisen siirryttyä Kelaan suurimmat asunnottomuuskaupungit ovat saaneet Kelan toimeentulotukirekisterin asunnottomuustiedot oman kuntansa osalta. Muuten kansallisia rekistereitä ei juurikaan ole hyödynnetty asunnottomuuslaskennassa, eikä ole ollut kokonaiskuvaa siitä mitä asunnottomuuteen liittyviä tietoja eri rekistereissä on, ja miten niitä voisi hyödyntää. Siksi työryhmä kokosi lukuun 2 katsauksen kansallisten rekisterien asunnottomuustiedoista. Luvussa 2 esitetään myös työryhmän näkemys siitä, että asunnottomuudesta ei voi saada kattavaa kuvaa pelkkien rekisteritietojen perusteella, vaan niitä tulee aina täydentää paikallisella tiedolla ja asiantuntemuksella.

Y-Säätiön kehitysehdotuksia Asunnottomuustilastoon (2018)

Y-Säätiön toteuttaessa asunnottomuusselvityksen vuonna 2018, tutkijat esittivät kehitysehdotuksia asunnottomuuden tilastointiin:

”Asunnottomuuden yksityiskohtaisempi tilastointi ja asunnottomuustietojen yhdistäminen laajempiin väestötason tietoihin mahdollistaisi ilmiön tarkemman tutkimuksen ja analyysin, asunnottomien paremman paikantamisen sekä palveluiden tarkoituksenmukaisen kohdentamisen. Nykyisessä tilastointitavassa on kehitettävää ensinnäkin tietojen oikeellisuuden suhteen: tiedonkeruutavat vaihtelevat kunnittain ja vuosittain. Nykytapa ei myöskään anna riittävän tarkkaa tietoa asunnottomuuteen yhteydessä olevista sosioekonomisista ja -demografisista tekijöistä.

Mahdollinen sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa myös asunnottomuuden tilastointiin: kuntien vuokrataloyhtiöille jää tietoa asunnottomista asunnonhakijoista ja KELAlla on jatkossakin toimeentulotuen yhteydessä mahdollisuus kerätä asunnottomuustietoa, mutta tieto asunnottomista erilaisten sotepalveluiden piirissä siirtynee maakuntiin. Valtakunnallinen ja henkilötunnukseen pohjaava asunnottomuuden tilastointi olisi tärkeää myös tätä mahdollista muutosta silmällä pitäen.”[2]

2 Ara 2019, s.13.

Tilastokeskuksen selvitys asunnottomuuden tilastoinnista (2023)

Tilastokeskus selvitti ympäristöministeriön toimeksiannosta, olisiko asunnottomuuslaskenta mahdollista toteuttaa Tilastokeskuksen toimesta kansallisten rekisteriaineistojen pohjalta. Selvityksen aikaan sosiaalipalvelut kuuluivat vielä kunnan alaisuuteen, ja hyvinvointialueet aloittivat toimintansa hieman selvityksen julkaisun jälkeen.

Selvityksessä käytettiin pääasiassa väestötietojärjestelmän osoitetietoja, ja pyrittiin poissulkumenetelmällä tunnistamaan asunnottomat henkilöt. Luotettavaa lopputulosta ei saavutettu, pääasiassa siksi että selvitykseen ei saatu käyttöön asunnottomuusilmiön kannalta kaikkein tärkeimpiä rekisteriaineistoja, eli sosiaalipalveluiden asiakasrekistereitä ja vuokra-asunnonhakijatietoja.

Selvityksessä todettiin lisäksi, että asunnottomuuslaskennassa on tärkeää hyödyntää paikallista asiantuntemusta, ja että ideaalitilanteessa kunnat (ml. sosiaalipalvelut) kokoaisivat listan asunnottomista, ja toimittaisivat tiedot Tilastokeskukselle, jossa tiedot voisi yhdistää muihin rekistereihin.[3]

2.2 Tiedon hyödyntäminen kansallisessa ja paikallisessa päätöksenteossa

Asunnottomuustiedon kerääminen on tärkeä keino tuoda esiin muuten piilossa olevaa ilmiötä. Asunnottomuusselvitys kerääkin vuosittain median huomiota niin Suomessa kuin kansainvälisesti. Asunnottomuustilanteen seuraaminen liittyy luonnollisesti myös asunnottomuushankkeiden ja asunnottomuuteen liittyvien hallitusohjelmakirjausten seurantaan. Vuodesta 2008 asunnottomuuden vähentäminen tai poistaminen on kuulunut jokaisen hallituksen tavoitteisiin. Lisäksi monella kunnalla on oma asunnottomuusohjelma tai asunnottomuuden vähentäminen on sisällytetty osaksi kaupungin asunto-ohjelmaa tai strategiaa.

3 Tilastokeskus 2023.

Valtion tasolla poikkileikkausarvio tukee asunnottomuuspolitiikan valmistelua ja julkisen vallan toimien riittävyyden arviointia. Perustuslain 19 §:n 4 momentti velvoittaa julkista valtaa edistämään jokaisen oikeutta asuntoon ja tukemaan asumisen omatoimista järjestämistä. Perustuslain 22 § edellyttää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamista. Lisäksi uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 31 artikla velvoittaa Suomea ehkäisemään ja vähentämään asunnottomuutta pyrkien sen asteittaiseen poistamiseen. Poikkileikkausarvio tarjoaa yhden perustan sen seuraamiseen, miten näihin päämääriin käytännössä edetään.

Vuosittaiset arviot mahdollistavat havaitun asunnottomuuden kehityksen tarkastelun valtakunnallisesti, alueittain ja tiedonkeruussa erotelluissa väestöryhmissä. Niiden avulla voidaan määritellä ohjelmien lähtötasoja, asettaa määrällisiä tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteet on tällöin muotoiltava vastaamaan mittarin sisältöä: poikkileikkauspäivän asunnottomien määrän vähentäminen, vuoden aikana alkaneiden asunnottomuusjaksojen ehkäiseminen ja asunnottomuuden keston lyhentäminen kuvaavat eri asioita.

Arviota voidaan hyödyntää myös rahoituksen ja kehittämistoimien suuntaamisessa. Kuntakohtaiset määrät ja väestöön suhteutetut luvut auttavat tunnistamaan alueita, joilla asunnottomuuteen liittyvät haasteet korostuvat. Lainsäädännön ja politiikkatoimien arvioinnissa poikkileikkaustieto toimii erityisesti kehityssuuntia ja selvitystarpeita osoittavana indikaattorina. Asunnottomuuden kasvu voi antaa perusteen tarkastella asuntojen saatavuuden, toimeentulon ja palvelujärjestelmän yhteisvaikutuksia. Pelkän lukumäärämuutoksen perusteella ei kuitenkaan voida osoittaa yksittäisen lakimuutoksen vaikutusta. Vastaavasti kansallisessa ja kansainvälisessä oikeuksien toteutumisen seurannassa arviota voidaan käyttää kuvaamaan kehitystä, mutta oikeudellisten velvoitteiden noudattamisen arviointi edellyttää myös tietoa toteutetuista toimista, niiden riittävyydestä ja ihmisten tosiasiallisista mahdollisuuksista saada apua.

Hyvinvointialueella poikkileikkauspäivän arvioita asunnottomien henkilöiden määrästä, asunnottomuuden muodoista ja henkilöiden taustatekijöistä voidaan käyttää palveluverkkosuunnittelun, palvelujen sisällöllisen kehittämisen ja voimavarojen kohdentamisen tukena. Määrällinen tieto auttaa hahmottamaan asumisen turvaamiseen liittyvien tehtävien laajuutta ja alueellista jakautumista.

Esimerkiksi asunnon puutteen vuoksi laitoksissa olevien määrä voi antaa aiheen selvittää, mikä viivästyttää siirtymistä tarpeita vastaavaan asumiseen. Esteet voivat liittyä edullisten asuntojen saatavuuteen, vuokranantajien asuttamiskäytäntöihin, kotiin vietävän tuen riittävyyteen tai asumisen ja palvelujen järjestämisen yhteensovittamiseen. Näiden vaihtoehtojen erottaminen on suunnittelun kannalta

olennaista, sillä ne edellyttävät erilaisia toimenpiteitä ja eri toimijoiden osallistumista. Tarkempi selvitys voi esimerkiksi osoittaa tarpeen vahvistaa asuntojen saatavuutta ja muuton yhteydessä käynnistyvää tukea, jolloin samalla voidaan ehkäistä tarpeettomasti pitkittyviä laitos- tai palvelujaksoja.

Kuntakohtaisia arvioita voidaan lisäksi tarkastella suhteessa palvelujen sijaintiin, asiakasmääriin, pääsyn edellytyksiin ja saatavuuteen. Vertailu auttaa arvioimaan, vastaako palveluverkko asunnottomuuden alueellista ilmentymistä ja kuinka palvelut tavoittavat eri väestöryhmät. Jos alueella tunnistetaan asunnottomuutta, mutta palvelujen asiakasmäärät ovat vähäisiä, voidaan selvittää esimerkiksi palveluihin hakeutumisen esteitä, tuen saatavuutta ja etsivän työn tarvetta. Saavutettavuuden arvioinnissa on tällöin tarkasteltava fyysisten etäisyyksien lisäksi asiointitapoja, palveluihin ohjautumista sekä mahdollisuutta saada apua tilanteessa, jossa henkilön toimintakyky tai luottamus palvelujärjestelmään on heikentynyt.

Kunnassa poikkileikkausarvio tukee asunto-olojen kehittämistä, asuntopoliittisten toimenpiteiden kohdentamista ja asunnottomuuden huomioon ottamista strategisessa suunnittelussa. Asunto-olojen kehittämisestä annetun lain (919/1985) 5 § velvoittaa kunnan luomaan alueellaan yleiset edellytykset asunto-olojen kehittämiselle ja suuntaamaan toimenpiteitä erityisesti asunnottomien ja puutteellisesti asuvien asumisolojen parantamiseen. Poikkileikkauspäivän arvio auttaa hahmottamaan tämän tehtävän paikallista laajuutta ja sitä, millaisiin asumistilanteisiin kunnan toimenpiteiden olisi tarpeen vastata. Arvion merkitys on siten myös siinä, että sen avulla voidaan tarkastella, kohdistuvatko kunnan asuntopoliittiset toimet laissa painotettujen ryhmien asumisolojen parantamiseen. Pelkästä poikkileikkausarvion henkilömäärästä ei kuitenkaan voida päätellä, millaisilla toimenpiteillä kunnan tulisi tehtävänsä toteuttaa.

Kunnan asuntopoliittisen päätöksenteon valmistelussa poikkileikkauspäivän arvio asunnottomuuden ilmentymisestä voi antaa aihetta selvittää, minkälaisiin rakenteellisiin ilmiöihin asunnottomuus kunnassa kiinnittyy. Asunnottomuus voi ensisijaisesti liittyä esimerkiksi kohtuuhintaisten asuntojen riittämättömyyteen, asuntojen ja kotitalouksien tarpeiden kohtaamattomuuteen tai asunnon saamisen ja asumisen jatkumisen esteisiin.

Arviota asunnottomien henkilöiden määrästä sekä asunnottomien henkilöiden taustatekijöitä koskevia tietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi asuntopoliittisten ohjelmien, kaavoituksen ja tontinluovutuksen tavoitteiden valmistelussa sekä kunnan vuokra-asuntotoimijoiden omistajaohjauksessa ja muiden vuokranantajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Käytännössä voidaan tarkastella esimerkiksi sitä,

kuinka paljon olemassa olevasta asuntokannasta vapautuvia asuntoja on mahdollista saada asunnottomien käyttöön, millaisille asunnoille on tarvetta ja miten asuntojen sijainti tukee palvelujen saavutettavuutta.

Strategisessa suunnittelussa arvio voi toimia sekä lähtötilanteen kuvauksena että yhtenä tavoitteiden seurannan mittarina. Kuntalain (410/2015) 37 § edellyttää kuntastrategian perustamista arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntalain 110 § puolestaan kytkee talousarvion ja taloussuunnitelman kuntastrategian toteuttamiseen ja kunnan tehtävien hoitamisen edellytyksiin. Näiden säännösten kannalta poikkileikkauspäivän arvio voi tukea asunnottomuuden vähentämistä koskevien tavoitteiden perustelemista sekä tavoitteiden edellyttämien toimenpiteiden ja voimavarojen käsittelyä talousarviossa.

Hyvinvoinnin seurannassa arvion käyttö liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ään. Säännös velvoittaa kunnan seuraamaan kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnan on myös raportoitava näistä ja toteutetuista toimenpiteistä vuosittain valtuustolle sekä valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Poikkileikkauspäivän arvio soveltuu osaksi tämän tietoperustaa. Sen avulla voidaan nostaa tarkasteltavaksi esimerkiksi nuorten, perheiden tai pitkäaikaisesti asunnottomien tilanteita silloin, kun tiedon kattavuus mahdollistaa ryhmittäisen tarkastelun. Raportoinnissa on perusteltua yhdistää havaittu kehitys kuvaukseen siitä, mitä kunta on tehnyt, mitä toimilla on tavoiteltu ja mitä niiden toteutumisesta tiedetään. Luonteeltaan ehkäisevän toiminnan suunnittelussa poikkileikkauspäivän arvio voi auttaa tunnistamaan tarpeen kehittää asumisneuvontaa sekä yhteistyötä kunnan eri toimialojen, vuokranantajien ja hyvinvointialueen välillä.

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä poikkileikkauspäivän arvio tarjoaa jaetun lähtökohdan asuntojen saatavuuden ja asumisessa tarvittavan tuen yhteensovittamiselle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 ja 7 § yhteistyövelvoitteet sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat neuvottelut muodostavat tälle institutionaalisen perustan.

2.3 Kansainväliset tietotarpeet ja velvoitteet

Kansainvälisesti asunnottomuustiedon kehittämisen painopiste on vertailukelpoisen, säännöllisesti tuotettavan ja eri asunnottomuuden muodot kattavan tiedon saatavuudessa. Esimerkiksi EU:n, Eurostatin ja OECD:n keskeisiä tietotarpeita ovat olleet asunnottomuuden laajuus, rakenteet, kesto, riskiryhmät, häätöihin liittyvät ilmiöt sekä asunnottomuuteen liittyvien politiikkatoimien ja palveluiden vaikuttavuus. Kansainvälisissä vertailuissa korostuu tarve yhtenäisille määritelmille ja tiedonkeruumenetelmille, jotta maiden välistä kehitystä voidaan seurata luotettavasti.[4]

Vuoden 2026 alussa voimaan tulleessa Euroopan väestö- ja asuntotilastoja koskevassa asetuksessa (EU) 2025/2458 (ESOP) asunnottomat tunnistetaan yhdeksi keskeisistä vaikeasti tavoitettavista väestöryhmistä, joiden tilastollista kattavuutta on parannettava. Tavoitteena on varmistaa, että myös asunnottomat sisältyvät väestö- ja asuntotilastoihin mahdollisimman kattavasti, jotta yhteiskunnasta saadaan oikea kuva ja sosiaalista sekä taloudellista eriarvoisuutta voidaan seurata. Asetus perustuu YK:n väestö- ja asuntolaskentasuosituksiin, joiden mukaan myös asunnottomat tulee ottaa huomioon väestölaskennoissa.

ESOP-asetuksen täytäntöönpanoasetus on parhaillaan valmistelussa, ja sen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alussa. Luonnoksessa asunnottomuus määritellään tilastollisesti siten, että asunnottomiin kuuluvat sekä kadulla ilman suojaa asuvat henkilöt (primäärinen asunnottomuus) että henkilöt, jotka liikkuvat jatkuvasti tilapäismajoituksen ja muiden väliaikaisten asumisratkaisujen välillä ilman yhtä vakiintunutta tavanomaista asuinpaikkaa (sekundäärinen asunnottomuus).

Täytäntöönpanoasetuksen nykyisessä luonnoksessa asunnottomat sisältyvät luokkaan ”henkilöt, jotka eivät asu yksityistaloudessa”. Alkuperäisessä luonnoksessa asunnottomat muodostivat oman erillisen luokkansa, mutta jäsenmaiden kommenttien perusteella luokitusta muutettiin, koska asunnottomien tunnistaminen käytettävissä olevista tietolähteistä on monissa maissa vaikeaa. Käytännössä asunnottomat voidaan siten yhdistää ryhmään, johon kuuluu myös henkilöitä, joiden asumisjärjestelyä ei pystytä tarkemmin määrittämään.

4 European Commission 2022 ja European Commission: Strengthen evidence on homelessness. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/homelessness/strengthen-evidence-homelessness_en

Tilastotuotannon näkökulmasta tämä tarkoittaa, että asunnottomuuteen liittyvien rekisteri- ja palveluaineistojen hyödyntämismahdollisuuksia olisi arvioitava hyvissä ajoin ennen vuoden 2031 väestölaskentaa. Asunnottomuus ei ole enää pelkästään kansallinen tietotarve, vaan osa Euroopan väestö- ja asuntotilastojen yhteistä tietokehikkoa.

Euroopan komissio tarkastelee jäsenmaiden tilannetta myös osana Euroopan ohjausjaksoa (European Semester). Vuoden 2026 maakohtaisissa raporteissa asuminen ja asunnottomuus ovat aiempaa näkyvämpiä teemoja. [5]

OECD kerää Suomelta asunnottomuustietoa osana QuASH-kyselyä (Questionnaire on Social and Affordable Housing) ja Country Note on Homelessness Data -raportilla. QuASH-kyselyyn vastataan kahden vuoden välein, ja viimeisimmässä, vuoden 2025 kyselyssä asunnottomuus oli erityisen huomion kohteena. Country Note -raportilla kysytään käytössä oleva asunnottomuuden tilastollinen määritelmä, laki joka ohjaa asunnottomuusdatan keräämistä, laissa säädetyt velvoitteet kerätä asunnottomuusdataa, kansallinen asunnottomuustrategia, asunnottomuusdatan keruun menetelmät, ja asunnottomien määrä ETHOS Light -kategorioissa 1–6 (yksinelävät aikuiset, naiset, miehet, alle 25-vuotiaat, yli 65-vuotiaat, lapsiperheet). Näistä Suomi pystyy vastaamaan ainoastaan yksinelävien aikuisten lukumäärän ETHOS Light -kategorioihin, sillä naisten, miesten, nuorten ja lapsiperheiden osalta kategoriatietoa ei kerätä, eikä yli 65-vuotiaiden määrää kysytä ollenkaan.[6]

2.4 Tulevaisuuden tietotarpeet

Jatkossa olisi hyödyllistä kerätä kattavammin asunnottomuutta kokevien sosioekonomisia ja psykososiaalisia taustatietoja. Näiden avulla voitaisiin lisätä ymmärrystä asunnottomuudesta ilmiönä ja kohdentaa paremmin asunnottomuuden poistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Esimerkiksi muiden pohjoismaiden asunnottomuuslaskennoissa tarkastellaan myös asunnottomuutta edeltäviä, asunnon menettämiseen johtaneita tekijöitä, asunnottomuutta kokevien henkilöiden terveydentilaa, perheasemaa, ikäjakaumaa, työmarkkina-asemaa sekä asunnottomuuden kestoa ja toistuvuutta. Näitä taustatietoja on tavoitettu viime vuosina myös Suomessa rekisteritutkimuksissa ja Turussa toteutetussa eurooppalaisessa

5 European Commission. Housing in the European Semester. https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan/housing-european-semester_en

6 Viimeisin Country Note: https://www.oecd.org/en/publications/data-on-homelessness-and-housing-exclusion-2026_bd70370a-en/finland_4e552a05-en.html

asunnottomuuslaskennassa.[7] Taustatietojen kerääminen olisi tärkeää erityisesti niistä asunnottomista, jotka eivät ole sosiaalipalveluiden piirissä, sillä heistä tiedetään muutenkin vähän.

Toinen tietoaukko tällä hetkellä on palvelupolut ja erilaisten interventioiden vaikuttavuuden seuranta. Poikkileikkausajankohtaan perustuvat laskennat tuskin riittävät vastaamaan tähän tietotarpeeseen, joten on syytä selvittää mahdollisuuksia yksilötason aineistoon pohjautuvaan seurantaan. Esimerkiksi Tanskassa Köldingin kunnassa hyödynnetään yksilötason reaaliaikaista dataa, jolla seurataan virtaavuutta asunnottomuuteen ja asunnottomuudesta pois. Tietokantaan kirjataan tietoa asunnottomuuden syistä, interventioista, esteistä asunnon saamiselle ja asunnottomuuden päättymisen syistä. Tietokanta kattaa lisäksi samat asunnottomuuden muodot, joita käytetään Tanskan valtakunnallisessa asunnottomuuslaskennassa.[8]

7 Niemi ym. 2024 ja Niemi ym. 2026a.

8 Pedersen ym. 2025, s. 226–228, Benjaminsen 2026.

3 Asunnottomuus kansallisissa rekisteriaineistoissa

3.1 Asunnottomuustiedot sosiaalihuollon seurantarekisterissä

Aiemmin hyvinvointialueiden asiakaskirjausjärjestelmät ovat olleet epäyhtenäisiä, eikä sosiaalihuollon tietoja ole kirjattu asiakastyön yhteydessä yhtenäisesti. Sosiaalihuollon seurantarekisteri mahdollistaa jatkossa koko sosiaalihuollon kattavan tiedonkeruun. Tiedonkeruu toteutetaan Kanta-palvelun avulla, johon tallentuu kaikki hyvinvointialueilla tehdyt kirjaukset. Näin ollen THL:ään ei erikseen toimiteta tietoja, vaan THL saa otettua yhtenäisen aineiston Kanta-palvelusta. Määräaika Kanta-palvelun käyttöönotolle oli 1.9.2026.

Osa hyvinvointialueista oli liittynyt jo aiemmin Kanta-palveluihin, mutta palvelu ei aiemmin ole ollut sellaisessa rakenteisessa muodossa, jota THL olisi pystynyt hyödyntämään tiedonkeruussa. Suurin muutos aiempaan on se, että jatkossa kaikki asiakasasiakirjat tallennetaan Kanta-palveluun rakenteisessa muodossa, josta THL saa ne käyttöönsä. Myös yksityiset toimijat tulevat mukaan Kanta-palveluun ja sitä kautta THL:n tiedonkeruuseen.

Asunnottomuus on pyritty huomioimaan sosiaalihuollon seurantarekisterin asiakasasiakirjojen tietosisällöissä. Asiakkuusasiakirjalla on tietokenttä, johon ammattilainen voi kirjata tiedon asunnottomuudesta. Tieto kirjataan ”Asunnottomuuden muodot” -luokituksella, joka perustuu Varken käyttämään asunnottomuuden tilastoluokitukseen ja ETHOS-luokitteluun. Asunnottomuuteen ja asumiseen liittyviä tietoja voi kirjata muun muassa vireilletulovaiheessa, työikäisten asiakassuunnitelmalla ja palveluita myönnettäessä.

THL:n keräämät tiedot päivittyvät sitä mukaa kun asiakaskirjauksia tehdään. Seurantarekisteristä voidaan siis muodostaa lista henkilöistä, joilla on ollut asunnottomuusmerkintä asiakkuusasiakirjalla vain tiettynä ajankohtana, tai esimerkiksi koko vuoden ajalta.

Tiedon luotettavuuden kannalta on olennaista, että asiakaskirjauksia tehdään systemaattisesti, päivitetään ja ylläpidetään. Etenkin alun käyttöönottovaiheessa on tärkeää, että syntyy kirjaamiskäytännöt, joissa asiakkuuden tietoja aktiivisesti

ylläpidetään. Eli sen lisäksi, että asunnottomuustieto tulee varmasti kirjattua asiakasasiakirjalle, on tärkeää, että asunnottomuustieto tulee myös poistettua, kun henkilön asunnottomuus päättyy.

Toivon mukaan sosiaalipalveluiden tiedonkeruu asunnottomuuslaskentaa varten sujuu jouhevammin seurantarekisterin avulla. Edelleenkin on toki huomioitava se, että sosiaalihuolto ei tavoita kaikkia asunnottomia. Siksi asunnottomuustietoja on jatkossakin tärkeää kerätä muiltakin tahoilta sosiaalipalveluiden lisäksi.

Sosiaalihuollon seurantarekisterin lisäksi THL:ssä on työstetty rakenteellisen sosiaalityön tietotuotantoprojektia, jossa määriteltiin asunnottomuusteemainen raportti, joka hyödyntää useista lähteistä muodostuvaa tietoa. Tavoitteena on tukea hyvinvointialueiden rakenteellisen sosiaalityön tehtävää. Raporttiin tullaan tuottamaan seurantarekisteriin pohjautuvaa tietoa asunnottomien määrästä sosiaalihuollosta, mutta se sisältää myös tietoa vuokra-asuntojen määristä, keskimääräisistä vuokrista ja häädöistä.[9]

3.2 Rikosseuraamuslaitoksen tiedot asunnottomina vapautuvista vangeista

Asunnottomina vapautuvat vangit on ryhmä, jota muissa maissa seurataan osana asunnottomuustilastointia, ja joka sisältyy myös ETHOS Light -typologiaan. Suomessa vapautuvien vankien henkilötietojen käsittelyä sääntelee laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018). Lisäksi on säädetty laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa (1301/2021), jossa säädetään mitä henkilötietoja Rikosseuraamuslaitos (Rise) saa käsitellä ja tallentaa omiin rekistereihinsä. Vapautuvien vankien henkilötietojen käsittelyä säätelee siis eri laki, kuin muiden asunnottomuutta kokevien henkilöiden. Tästä syystä vapautuvien vankien henkilötietoja ei voida toimittaa kuntiin tai hyvinvointialueille asunnottomuuslaskentaa varten.

9 THL Innokylä. https://www.innokyla.fi/fi/kokonaisuudet/rakenteellisen-sosiaalityon-raportoinnin-kehittaminen-projekti

Asunnottomuustyön kannalta olisi kuitenkin tärkeää tuoda esiin asunnottomana vapautuvien vankien ilmiötä. Työryhmän keskustelujen pohjalta päätettiin jatkossa tehdä asunnottomuusselvitykseen oma, erillinen luku Risen koostamista tiedoista. Tällöin henkilötietoja ei tarvitse välittää Risestä kuntiin tai hyvinvointialueille, vaan Rise toimittaa ainoastaan lukumäärätiedot Varkeen.

Kansainvälisessä tutkimuksessa on käytetty hieman vaihtelevasti rajausta vankeihin, jotka ovat vapautumassa seuraavan 1-3 kuukauden aikana asunnottomaksi tai ilman tietoa pysyvästä asuinpaikasta. Vastaava määritelmä voisi toimia Suomen asunnottomuusselvityksessä, mutta tarkka kuukausirajaus vapautumisajankohtaan tulee vielä miettiä. Esimerkiksi Tanskan asunnottomuuslaskennassa rajauksena on seuraavan kuukauden aikana vapautuvat, Norjassa kahden kuukauden aikana vapautuvat ja Ruotsissa kolmen kuukauden aikana vapautuvat.[10]

Rikosseuraamuslaitoksen alla on 27 vankilaa ja 7 yhdyskuntaseuraamustoimistoa. Vuonna 2025 vankeja oli päivittäin keskimäärin 3 545. Määrä on ollut kasvussa, ja lokakuussa 2026 vankeja oli jo yli 3 900. Vankiloiden yliasutus on haasteena, sillä vankipaikkoja on noin 3 200.

Suurin osa vangeista suorittaa ehdotonta vankeusrangaistusta, ja lisäksi vajaa 100 vankia on suorittamassa sakon muuntorangaistusta. Tutkintavankeudessa oli noin 1 000 vankia.

Kaikista vangeista nuoria (alle 21-v.) oli 4 %, naisia 8 % ja ulkomaalaisia 25 %. Yhdyskuntaseuraamusta suorittavia, eli henkilöitä, jotka eivät ole vankilassa, vaan suorittavat muuta rangaistusta, oli vajaa 3 400.

10 OECD Country Notes: Data on Homelessness and Housing Exclusion. https://www.oecd.org/en/publications/data-on-homelessness-and-housing-exclusion-2026_bd70370a-en/denmark_7e12a0f8-en.html & https://www.oecd.org/en/publications/data-on-homelessness-and-housing-exclusion-2026_bd70370a-en/norway_fcc1390d-en.html & https://www.oecd.org/en/publications/data-on-homelessness-and-housing-exclusion-2026_bd70370a-en/sweden_44c7a591-en.html

Vuodesta 2009 Rise on julkaissut vuosittain tilastollisen vuosikirjan,[11] jossa kuvataan mm. vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määrän kehitystä. Vuoteen 2008 asti Tilastokeskus julkaisi kyseiset tilastot.

Vankeuslain mukaan vangeille laaditaan rangaistusajan suunnitelma, johon sisältyy tiedot asumisesta. Vankeuslaki määrittelee myös, että tieto kerätään yhdessä tuomitun kanssa. Ajantasaisuuden kannalta on olennaista, että rangaistusajan suunnitelmia seurataan (kolme kertaa vuodessa), ja jos asumistiedoissa on tapahtunut muutosta, se pitäisi päivittää.

Rangaistusajan suunnitelma sisältää muun muassa seuraavia taustatietoja: asumistilanne, koulutustausta, työtilanne, tulonlähde, häätöjä (kyllä/ei), velat. Tietojärjestelmä Roti on ollut käytössä vajaa viisi vuotta, jolta ajalta rangaistusajan suunnitelmiin kerättyjä tietoja on mahdollista käyttää tutkimuksissa ja tilastoissa.

Asumistilanne luokitellaan yhdeksään kategoriaan:

- vakinainen
- tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona
- tilapäisesti epätyypillisissä olosuhteissa (asuntovaunu tms.)
- laitoksessa tai laitosmaisessa yksikössä
- tilapäisesti asuntolassa, turvakodissa tai väliaikaismajoituksessa
- ensisuojassa
- ulkona tai julkisissa tiloissa
- ei tietoa
- ei voida ottaa kantaa.

11 Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2010–2025, www.rikosseuraamus.fi/ajankohtaista/julkaisut/tilastot

Tilanne 1.10.2026

- n. 2 200 vankia, joilla vakituinen asunto,
- n. 900 vankia, joiden asumistilanteesta ei ole tietoa,
- n. 800 vankia, joilla ei ole vakinaista asumistilannetta.

Jos vankimäärästä rajataan pois ne ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavat vangit, joiden vapautumiseen on yli kolme kuukautta aikaa, niin joukko supistuu huomattavasti. Jäljelle jää vajaa **300 vankia**, joilla ei ole vakinaista asumistilannetta. Tämä luku ei sisällä valvotussa koevapaudessa olevia, koska sen edellytyksenä on, että vangilla on vakituinen asuinpaikka.

Vankien kotikunnan mukaan tarkasteltuna löytyy kymmenen kuntaa, joissa on viisi tai enemmän asunnotonta vankia. Näistä suurimmat määrät ovat:

- Helsingissä (51)
- Vantaalla (27)
- Tampereella (17).

Kuntia, joissa on alle viisi asunnotonta vankia, on 62.

Työryhmä keskusteli mahdollisista päällekkäisyyksistä kuntien ja hyvinvointialueiden asunnottomuuslaskennan kanssa. Päällekkäisyyksiä saattaa tulla erityisesti lyhytaikaisvankien kohdalla, sillä sosiaalityöntekijät eivät välttämättä ehdi tavata heitä vankeusrangaistuksen aikana. Näin ollen he saattavat näkyä asunnottomina hyvinvointialueen sosiaalipalveluiden asiakastiedoissa koko vankeuden ajan. Toinen päällekkäisyyksiä mahdollisesti aiheuttava ryhmä on vangit, joiden vapautumisaika on lähellä, ja joille sosiaalipalvelut yrittävät järjestää asuntoa. Esimerkiksi Helsingissä on tiimi, joka käy tapaamassa pitkäaikaisvankeja ennen vapautumista. Jos tiimi ehtii järjestää vapautuvalle vangille asunnon ennen vapautumista, voi olla riski, että tietoa ei ehditä päivittää Risen tietojärjestelmään. Nämä seikat on syytä tuoda esiin asunnottomuusselvityksessä.

3.3 Muita rekisterilähteitä

Kelan etuustiedot

Esimerkiksi perustoimeentulotuen aineistossa "Perustoimeentulotuen saajakotitaloudet" on muuttuja "kotitalouden asumismuoto", jossa on luokka asunnoton. THL tulee jatkossa saamaan säännöllisesti[12] Kelasta etuustietojen rekisteriaineiston, jota voidaan tarkastella esimerkiksi yhdistettynä sosiaalihuollon seurantarekisteriin.

Terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteri (THL)

Hoitoilmoitustietoihin voidaan kirjata asunnottomuustietoa ICD-10 tautiluokitusta käyttäen (Z59.0 kodittomuus). Alueiden kokemuksien mukaan terveydenhuollossa ko. tiedon kirjaaminen on vähäistä. Asunnottomuustiedon kirjaamisen kattavuutta tarkasteltiin THL:n hoitoilmoitusaineistosta. Tarkastelu vahvistaa alueiden kokemukset. Koko maan tasolla luokan kodittomuus -kirjauksia löytyi vuosittain noin 50 henkilölle. Pääosin kirjaukset on tehty erikoissairaanhoidossa. Terveydenhuollon aineistossa on vuosittain asiakkaita/potilaita noin 5,3 miljoonaa (perusterveydenhuolto) ja 2,7 miljoonaa (erikoissairaanhoito).

Väestötietojärjestelmä (VTJ)

Väestötietojärjestelmän tietoja käytetään pääasiassa selvittämään niiden henkilöiden tilannetta, joiden asunnottomuudesta ei ole varmuutta, mutta jotka kuitenkin on ilmoitettu asunnottomiksi esimerkiksi vuokrataloyhtiön tai Kelan kokoamista tiedoista. Poste restante- tai VVA-merkinnällä olevia ei tule suoraan laskea asunnottomiksi, sillä kyseessä saattaa olla esimerkiksi ulkomailla asuva, työnsä vuoksi matkustava tai vapaa-ajan asunnollaan asuva henkilö.[13] Sen sijaan henkilöistä, joiden epäillään olevan asunnottomia, voidaan tarkastella osoitetietoja ja osoitehistoriaa, tai jos yhdistäminen muihin aineistoihin on mahdollista, esimerkiksi tulo- ja etuustietoja.[14] VTJ:n tietojen käyttäminen asunnottomuuden varmistamiseen vaatii aina tapauskohtaista harkintaa, koska osoitetiedot saattavat olla vanhoja, henkilö muuttanut rekisterissä näkyvästä osoitteesta pois ja tosiasiassa asunnoton. Facta-kuntarekisteriä voidaan hyödyntää samalla tavalla osoitetietojen selvittämiseen.

12 Ko. aineisto ei ole vielä THL:n tilastotoiminnan käytössä, mutta tiedonsiirron jatkuva toteutus on suunnitteilla.

13 Kostiainen & Laakso 2015.

14 Kauppinen ym. 2015.

3.4 Rekisteriaineistojen ulkopuolelle jäävien katvealueiden huomioiminen asunnottomuuslaskennassa

Rekisteriaineistojen ulkopuolelle jäävien katvealueiden huomioiminen on asunnottomuuslaskennassa erityisen tärkeää, koska kyseessä on niin piilossa oleva ilmiö. Kattavista kansallisista rekistereistä huolimatta henkilötunnustasoista tietoa tulee jatkossakin kerätä paikallistasolla, muuten asunnottomuudesta ei saada kattavaa kuvaa. On kuitenkin syytä selvittää, voisivatko esimerkiksi THL ja/tai Tilastokeskus ottaa jonkinlaista roolia asunnottomuustietojen koostamisessa tai tietojen käsittelyssä.

Turun yliopiston rekisteritutkimuksessa luotiin yhdistetty pitkittäisrekisteriaineisto, jossa Tilastokeskuksen FOLK-aineistoihin yhdistettiin valtakunnallisen asunnottomuusselvityksen yhteydessä Turussa vuosina 2022-2025 luodut asunnottomien henkilötunnuslistat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekisteritietoja asunnottomiksi lasketuista ja muista sosiaalihuollon asiakkaista samoina ajankohtina.[15] Tämä on mahdollistanut Turussa asunnottomuutta kokeneiden henkilöiden asumisen, elämäntapahtumien ja sote-palvelujen käytön tarkastelun vuosien aikavälillä, mutta ollut samalla aikaa vievä ja kallis työ yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen Findatan kanssa.

Rekisteriaineistoja hyödynnettäessä tulee huomioida, että asunnottomuutta kokevien tiedot rekistereissä eivät suurella todennäköisyydellä ole ajantasaisia, eikä henkilöillä välttämättä ole mahdollisuutta päivittää ja pitää esimerkiksi DVV:n osoitetietoja ajan tasalla. Asiakkuudet palveluissa ja muut kontaktit viranomaisiin saattavat olla katkonaisia ja henkilöt voivat liikkua yli kunta- ja hyvinvointialuerajojen. Kuntien arvioiden mukaan noin kolmannes asunnottomista ei ole ollenkaan sosiaalipalveluiden piirissä, joten on erityisen tärkeää pyrkiä löytämään niitä asunnottomia, joita ei pelkkien sosiaalipalveluiden rekisteritietojen perusteella olisi tunnistettu asunnottomiksi. Ajantasaisuuden lisäksi tulee huomioida eri rekistereiden luotettavuus asunnottomuustiedon paikkaansapitävyyden suhteen. Esimerkiksi sosiaalipalveluilla ja muilla asunnottomia kohtaavilla palveluilla on todennäköisesti luotettava tieto asiakkaansa asunnottomuudesta, kun taas vuokra-asunnonhakijan ilmoittamat tiedot on syytä tarkistaa.

15 Niemi ym. 2024.

4 Kuntien ja hyvinvointialueiden käytännöt ja havainnot asunnottomuustietojen keräämisestä

4.1 Taustaa asunnottomuusilmiön laajuudesta ja käytännöistä asunnottomuustietojen keräämisessä

4.1.1 Esimerkkiprosessi asunnottomuuslaskennasta

Varken ohjeistuksessa asunnottomuuskyselyn vastaamiseen on tiivistetty esimerkkiprosessi tietojen käsittelystä:

”Asunnottomuustietojen keräämiseen on hyvä valmistautua hyvissä ajoin olemalla yhteydessä eri lähteisiin ja sopimalla tietojenluovutuksesta. Palveluja, joissa asioidaan anonyymisti, voi pyytää kysymään asiakkailta erikseen, saako tietoja kerätä asunnottomuuslaskentaa varten.

Esimerkki tietojenkeruusta:

- *Kunta tai hyvinvointialue kokoaa tietoja eri lähteistä.*
- *Eri lähteistä saadut tiedot ristiinajetaan, jotta samaa henkilöä ei tule laskettua monesti*
- *Tarvittaessa listan henkilöt käydään läpi esim. väestötietojärjestelmästä tai Facta-kuntarekisteristä ja tarkistetaan löytyykö osoitetietoa (vaatii tapauskohtaista arviointia ja harkintaa)*
- *Yksinelävien asunnottomien ryhmittely asunnottomuuden muodon ja pitkäaikaisasunnottomuuden mukaan*
- *Asunnottomien naisten, nuorten, ulkomaalaistaustaisten, perheiden ja pariskuntien laskeminen*
- *Varken kyselyyn vastataan ainoastaan asunnottomien lukumäärillä, eikä henkilötietoja tai listoja asunnottomista välitetä Varkeen*
- *Laskennan jälkeen henkilötiedot hävitetään.”*

Lisäksi Varke ohjeistaa keräämään asunnottomuustietoja mahdollisuuksien mukaan useista lähteistä, jotta asunnottomuudesta saataisiin mahdollisimman tarkka kuva. Koska kysely lähetetään kuntien kirjaamoihin, ohjeistetaan kuntia tekemään yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa, sillä hyvinvointialueen sosiaalipalvelut ovat tärkeä asunnottomuustiedon lähde. Kuitenkaan kaikki asunnottomat eivät ole sosiaalipalvelujen piirissä eivätkä siksi näy sosiaalipalveluiden asiakasrekistereissä. Tämän vuoksi kuntia kannustetaan kysymäään tietoja myös esimerkiksi järjestöiltä, seurakunnista/diakonialta, asumisneuvonnasta ja vuokrataloyhtiöiden asunnonhakijatiedoista.

4.1.2 Valtaosassa kuntia asunnottomia on vähän

Viimeisimmässä, vuoden 2025 asunnottomuuskyselyssä 99 kuntaa vastasi, että heillä on asunnottomia. Asunnottomuus painottui suuriin kaupunkeihin. Kuitenkin on paljon kuntia, joissa on yksittäisiä asunnottomia. Asunnottomien määrän jakautuminen on kuvattu taulukossa 1. Kuntia, joissa oli yli 40 asunnotonta, oli 17. Kuntia, joissa oli alle 40 asunnotonta, oli puolestaan 82. Näistä 40 kunnassa asunnottomia oli 5 tai alle.

Taulukko 1. Asunnottomuus kunnissa

Asunnottomia	Kuntia
300+	5
100–300	4
40–100	8
11–39	30
6–10	12
5 tai alle	40

4.1.3 Tietolähteiden käyttö asunnottomuuskyselyyn vastaamisessa

Taulukossa 2 on kuvattu tietolähteiden määrä, joita kunnat ovat käyttäneet asunnottomuuskyselyyn vastaamisessa (kunnat, jotka vuoden 2025 asunnottomuuskyselyssä ilmoittivat kunnassa olevan asunnottomia). Noin viidesosa kunnista oli käyttänyt vain yhtä tietolähdettä, joka yleensä oli hyvinvointialueen sosiaalipalvelut tai kunnan vuokrataloyhtiö. Vajaa kaksi kolmasosaa kunnista käytti 2-3 tietolähdettä, ja viidesosa kunnista käytti neljää tai useampaa tietolähdettä.

Taulukko 2. Käytettyjen tietolähteiden määrä kunnissa

Tietolähteitä	Kuntia
5 tai enemmän	12
4	8
3	24
2	33
1	22

Esimerkkiprosessi yhden tietolähteen asunnottomuuslaskennasta

1. Tietopyyntö saapuu kunnasta hyvinvointialueen kirjaamoon tai sovitulle yhteyshenkilölle.
2. Hyvinvointialueen tietohallinto/tilastoyksikkö/muu koordinoiva taho ajaa asiakastietojärjestelmästä asiakaslistat poikkileikkausajankohdalta asiointiyksiköittäin koostettuna ja lähettää listat kunkin asiointiyksikön lähijohtajille/johtaville sosiaalityöntekijöille.
3. Työntekijät tarkistavat listasta omat asiakkaansa ja käyvät läpi ketkä ovat poikkileikkausajankohtana asunnottomia. Tiedot asunnottomuuden muodosta päivitetään, jos ne eivät ole ajan tasalla.
4. Tarkistetut ja korjatut listat lähetetään lähijohtajien/johtavien sosiaalityöntekijöiden kautta takaisin tietohallintoon/tilastoyksikköön/koordinoivalle taholle. Listat yhdistetään ja varmistetaan että sama henkilö ei ole listalla useaan kertaan.
5. Asunnottomuuskyselyä varten tarvittavat tiedot toimitetaan kuntaan.

Esimerkkiprosessi usean tietolähteen asunnottomuuslaskennasta

1. Kaupunki lähettää tietopyynnön eri tahoille, esimerkiksi: kunnan vuokrataloyhtiö ja muut yleishyödylliset vuokra-asuntotoimijat, hyvinvointialue, muut julkiset toimijat ja järjestöt.
2. Eri lähteistä saadut tiedot yhdistetään yhdeksi listaksi ja poistetaan päällekkäisyydet.
3. Listan henkilötiedot käydään läpi väestötietojärjestelmästä ja poistetaan henkilöt, jotka selvästi eivät ole asunnottomia. Mahdollisesti asunnottomana kuntaan muuttaneiden henkilöiden asumispolut kartoitetaan.
4. Jäljelle jääneet henkilötiedot käydään läpi sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmästä ja tehdään määrittely asunnottomaksi tai pitkäaikaisasunnottomaksi.
5. Listasta koostetaan asunnottomuuskyselyä varten tarvittavat tiedot.

Seuraavissa luvuissa käydään läpi työryhmässä esiin nousseita huomioita asunnottomuustietojen keräämisestä. Huomiot kuvaavat ensisijaisesti työryhmässä mukana olleiden kuntien ja hyvinvointialueiden kokemuksia ja näkemyksiä. Työryhmä näkee, että asunnottomuuskyselyyn vastaamisen käytännöt saattavat olla eri kunnissa erilaisia, johtuen eroista asunnottomien määrässä, palveluissa, paikallisissa verkostoissa ja paikallisissa työtavoissa. Käytäntöjä ei ole tarvetta tiukasti yhdenmukaistaa, kunhan tietolähteiden monipuolisuus ja luotettavuus on huomioitu. Seuraavissa luvuissa esitetyt huomiot eivät siis välttämättä kuvasta kaikkien hyvinvointialueiden ja kuntien kokemuksia, mutta niistä on haettu suuntaviivoja tulevalle kehittämistyölle.

4.2 Käytännöt ja vastuut kuntien ja hyvinvointialueiden välillä

Varke osoittaa asunnottomuuskyselyn kunnille, mutta alueilla on voitu sopia erilaisia tapoja organisoida tiedonkeruun vastuut käytännössä. Tämä näkyy myös työryhmässä mukana olleiden kuntien ja hyvinvointialueiden käytännöissä.

Osassa kunnista vastuu tiedonkeruusta ja tietojen tarkastamisesta on kunnalla, osassa koko työ tehdään hyvinvointialueella, ja osassa käytäntö on jotain tältä väliltä. Myös saman hyvinvointialueen kunnilla saattaa olla eri käytäntöjä. Lisäksi

ainakin Pirkanmaan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueilla on huomattu, että kaikki alueen kunnat eivät vastaa Varken asunnottomuuskyselyyn, vaikka hyvinvointialueen sosiaalipalveluissa on tiedossa, että kyseisissä kunnissa on asunnottomia.

Työryhmän keskusteluissa tuotiin esiin, että vastuuorganisaation sisällä asunnottomuustietojen keräämisen täytyy olla selkeästi johdettua ja systemaattista. Johdon tuki ja selkeä sanoitus ovat tärkeitä, jotta työ ei jää yksittäisen työntekijän tai lähiesihenkilön vastuulle. Asunnottomuustietojen kerääminen ja tarkistaminen vaatii paljon koordinaatiotyötä ja manuaalista tietojen tarkistamista.

4.3 Kuntien ja hyvinvointialueiden käyttämät tietolähteet

Käytettyjen tietolähteiden määrä vaihtelee. Suppeimmillaan tietolähteenä on vain sosiaalipalveluiden asiakastiedot, laajimmillaan myös muut palveluntuottajat ja järjestöt, asumisneuvonta, kunnan vuokrataloyhtiö ja muita yleishyödyllisiä vuokrataloyhteisöjä, sekä Kelan toimeentulotukirekisterin asunnottomuustiedot. Eri lähteistä saadut tiedot on yhdistetty, päällekkäisyydet poistettu ja verrattu tietoja VTJ:n tietoihin.

Kaikilla alueilla eri lähteistä ei saada hetu-tasoista tietoa, jolloin päällekkäisyyksien poistaminen täytyy tehdä oletuksen perusteella. Paikoin oli haasteita myös tiedon saamisessa hyvinvointialueen sisällä eri palveluista. Työryhmässä tuotiin esiin, että vaikka käyttökelpoista tietoa muista lähteistä ei olisi saatu, asunnottomuuskyselyn avovastauksiin on saatettu koostettua vastauksia yhdessä useamman palvelun kesken.

Tampere toi esiin, että viime vuonna 40 % kaupungin asunnottomista ei ollut sosiaalihuollon asiakkaita, joten pelkät sosiaalihuollon tiedot eivät riitä, jos tavoitellaan mahdollisimman kattavaa arviota asunnottomuudesta. Tästä syystä asunnottomuustietojen kerääminen edellyttää myös ymmärrystä asunnottomuudesta ilmiönä – pelkkien rekisteritietojen kautta on vaikea saada tietoa tosiasiallisista olosuhteista.

4.4 Hyvät puolet

Työryhmä oli yhtä mieltä siitä, että asunnottomuustiedon kerääminen on itsessään arvokasta ja asunnottomuuskysely tekee piilossa olevan ilmiön näkyväksi.

Osalla alueista tiedonsaanti koettiin pääosin sujuvaksi, ja myös kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö koettiin vahvuutena. Tietojen kerääminen vuosittain pitää yllä yhteistyötä asunnottomuustoimijoiden kesken ja parhaimmillaan vahvistaa yhteistyön rakenteita. On tärkeää, että tietojen keruu ei ole riippuvaista esimerkiksi määräaikaisista projekteista, vaan tapahtuu vuosittain osana kunnan ja hyvinvointialueen perustyötä. Hyväksi koettiin myös tilaston jatkuvuus ja mahdollisuus seurata pitkän aikavälin trendejä.

Kansainvälisesti verrattuna Suomen asunnottomuuskyselyssä hyvää on juurikin vuosittainen tiedonkeruu. Esimerkiksi Ruotsissa asunnottomuuslaskenta tehdään kuuden vuoden välein, Norjassa neljän vuoden välein (viimeisimmässä raportissa väli venyi viisivuotiseksi) ja Tanskassa joka toinen vuosi.

Toinen Suomen asunnottomuuskyselyn vahvuus kansainvälisesti vertaillen on pyrkimys kerätä tietoa myös muualta kuin asunnottomille tarkoitetuista palveluista. Monissa Euroopan maissa asunnottomuuslaskenta kattaa vain ulkona tai asunnottomien majoituksessa yöpyvät, kun taas Suomessa tietoa kerätään myös tuttavien tai sukulaisten luona majoittuvista ja sairaaloissa tai muissa laitoksissa olevista asunnottomista.[16] OECD:n mukaan 40 OECD-maata tilastoi asunnottomuutta jollain tavalla, ja näistä Suomen lisäksi 14 maata tilastoi tuttavien ja sukulaisten luona tilapäisesti majoittuvia asunnottomia. OECD onkin nostanut Suomen asunnottomuuslaskennan yhdeksi hyvistä käytännöistä useiden tietolähteiden käyttämisessä, ja erityisesti tavoittamaan tilastoinnissa myös niitä asunnottomia, jotka eivät ole perinteisten asunnottomille tarkoitettujen palveluiden piirissä.[17]

4.5 Haasteet

Monilla alueilla koetaan, että työ on iso ja kuormittava, ja vaatii paljon resurssia. Tietosuoja-asiat koettiin yleisesti haasteeksi, samoin hetu-tasoisen tiedon saanti tai käyttökelpoisen tiedon saanti eri lähteistä (esim. asumisneuvonta, nuorten turvatalo, turvakoti, järjestötoimijoiden paikat). Tähän liittyy toisaalta

16 OECD 2025 ja Pedersen ym. 2025.

17 OECD 2025, s. 12, 42.

oikeudellistumiskehitys, ja se että eri organisaatioissa tulkitaan tietosuojaa eri tavoin. Moni toimija on viime vuosina tiukentanut linjaa ja ovat haluttomia luovuttamaan tietoja. Toisaalta haasteena oli, että osa palveluista ei pysty toimittamaan tietoja, koska asiointi palvelussa on anonyymia tai asioinneista ei pidetä rekisteriä. Tällaisia palveluita voivat olla esimerkiksi turvakodit, seurakunnat, tai matalan kynnyksen palvelut, kuten päiväkeskukset tai asunnottomille suunnatut järjestöjen kohtaamispaikat. Tietosuojaongelmia on havaittu myös hyvinvointialueen sisällä, eli käsittelyoikeudet saattavat olla hyvinkin rajatut.

Toinen keskeinen haaste oli asiakastietojärjestelmistä saatavien tietojen rajallisuus ja asumistilanteeseen liittyvien kirjausten puutteellisuus. Sen lisäksi että kirjauksia ei välttämättä tehdä systemaattisesti, niitä ei aina muisteta ylläpitää ja päivittää. Tämän vuoksi asunnottomuuslaskentaa tehdessä täytyy tarkistaa, onko henkilö edelleen asunnoton.

Myös eriävät tulkinnat tai oletukset siitä, ketkä lasketaan asunnottomiksi, ovat aiheuttaneet haasteita ja todennäköisesti tilanteita, joissa asunnottomia henkilöitä on tiputettu laskennasta pois. Yksi erityisen vaikeasti tulkittava rajapinta on asuminen tilapäisesti tuttavan tai sukulaisen luona suhteessa lyhytaikaisiin ja mahdollisesti vaihtuviin avoliittoihin sekä pidempiaikaisiin asumisiin yhteisasunnoissa.

Tiedonsaanti asunnottomista perheistä (etenkin hetu-tasoinen tieto, jota voitaisiin verrata VTJ:n tietoihin) on ollut haastavaa joillain alueilla.

Asunnottomuuden kategorioissa ei ole ”ei tietoa” vaihtoehtoa, mutta tällaisia tapauksia tulee kuitenkin paljon esimerkiksi vuokrataloyhtiöiltä. Heidät on tärkeä saada laskettua mukaan, mutta tietoa yöpymispaikasta poikkileikkausajankohtana ei ole.

Seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon on koottu asunnottomuusselvityksen vahvuudet, haasteet ja kehittämisehdotuksia, joilla voisi säilyttää nykyisen mallin vahvuudet mutta korjata keskeiset haasteet.

Taulukko 3. Nykyisen asunnottomuusselvityksen vahvuudet, haasteet ja kehittämissuunnat

Nykyisen mallin vahvuus	Tunnistettu haaste	Kehittämissuunta
Vuosittainen tiedonkeruu ja pitkä aikasarja	Tiedonkeruun suuri työmäärä	Tiedonkeruun automatisointi ja nykyisten tietojen parempi hyödyntäminen
Paikallinen yhteistyö	Vastuut ja käytännöt vaihtelevat	Valtakunnallinen prosessikuvaus ja selkeä vastuunjako
Useiden tietolähteiden käyttö	Tietoja ei saada yhdenmukaisesti	Yhtenäiset suositukset tiedonluovutus- ja tietosuojakäytännöistä
Piiloasunnottomuuden huomioiminen	Anonyymeista palveluista ei saada tietoja; yöpymispaikkaa ei aina tiedetä	Täydentävän tiedonkeruun vaihtoehtoiset menetelmät

5 Tietosuoja

5.1 Säädöspohja tietojen keräämiseen ja luovuttamiseen asunnottomuuslaskentaa varten

Asunnottomuuden tilastoinnista ei ole säädetty laissa, eikä Varken tuottamilla asunnottomuusselvityksillä ole Suomen virallisen tilaston statusta. Asunnottomuuden seurannan voidaan kuitenkin katsoa liittyvän kunnan ja hyvinvointialueen seuraaviin lakisääteisiin tehtäviin:

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä säädetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kunnassa. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Säännöksen mukaan kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Pykälän 3 momentin mukaan kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Vastaavasti Sote-järjestämislain 7 §:ssä säädetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä hyvinvointialueella. Pykälän 3 momentin mukaan hyvinvointialueen on seurattava asukkaittensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Hyvinvointialueen on raportoitava asukkaiden hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä aluevaltuustolle vuosittain. Lisäksi hyvinvointialueen on valmisteltava aluevaltuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista. Hyvinvointialueen tulee laatia hyvinvointikertomus ja -suunnitelma yhteistyössä alueensa kuntien kanssa.

Sosiaalihuoltolain 7 §:n 1 momentin mukaan rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

1. sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
2. tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi (589/2022);
3. sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen (589/2022).

Asunto-olojen kehittämisestä annetun lain (919/1985) 5 §:n 1 momentin mukaan kunnan on luotava alueellaan yleiset edellytykset asunto-olojen kehittämiselle. Saman pykälän 2 momentin mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että toimenpiteet asunto-olojen kehittämiseksi suunnataan erityisesti asunnottomien ja puutteellisesti asuvien asumisolojen parantamiseen. Kunnan tulee kehittää asunto-oloja alueellaan siten, että sellaiselle asunnottomaksi joutuneelle kunnan jäsenelle, joka ei ilman kohtuuttomia vaikeuksia kykene asuntoa omatoimisesti hankkimaan, voidaan järjestää kohtuulliset asumisolot.

Aravarajoituslain (1190/1993) 4 b §:ssä (716/2006) säädetään kunnan ja hyvinvointialueen määräysvallassa olevien aravavuokra-asuntojen asukasvalintaperusteista ja etusijajärjestykseen asettamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan asukasvalinnassa etusijalle on asetettava asunnottomat ja muut kiireellisemmässä asunnon tarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijaruokakunnat. Vastaava säännös on myös vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 b §:ssä (717/2006).

Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 34 artiklan 3 kohdan mukaan unioni tunnustaa yhteiskunnallisen syrjäytymisen ja köyhyyden torjumiseksi oikeuden sosiaalitukeen ja asumistukeen tai sosiaalisesti tuettuun asuntoon ihmisarvoisen elämän varmistamiseksi jokaiselle, jolla ei ole riittäviä varoja, yhteisön oikeuden ja kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, sekä kunnioittaa tätä oikeutta. Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan (SopS 80/2002) 13 artiklan mukaan varmistaakseen, että oikeutta asuntoon voidaan käyttää tehokkaalla tavalla, sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään toimiin, joiden tarkoituksena on

1. edistää kohtuutasoisen asunnon saantia,
2. ehkäistä ja vähentää asunnottomuutta pyrkien sen asteittaiseen poistamiseen,
3. asumisen kustannusten tekeminen kohtuullisiksi siten, että niilläkin, joilla ei ole riittäviä varoja, on mahdollisuus asumiseen.

5.2 Nykyinen tietosuoja-ohjeistus asunnottomuuskyselyssä

Varken ohjeistuksessa on lyhyesti kuvattu millä perusteilla Varken näkökulmasta tietoja voi kerätä:

"Oikeus käsitellä henkilötietoja asunnottomuuden selvittämisessä

Tietosuojalain (5.12.2018/1050) mukaan henkilötietoja saa käsitellä, mikäli käsittely on tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaisen toiminnassa yleisen edun mukaisen tehtävän suorittamiseksi (§ 4). Lisäksi henkilötietoja saa käsitellä, mikäli se on tarpeen tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden. Tämän perusteella asunnottomuuslaskennassa voi käyttää henkilötietoja, jotka sisältävät henkilötunnuksen. Henkilötietojen käsittely tapauksessa täyttää EU:n tietosuoja-asetuksen edellytykset, sillä tietosuojalaki täsmentää ja täydentää tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista.

Lisäksi tietojen luovutuksen perusteena voidaan pitää julkisuuslain (21.5.1999/621) yleissäännöstä 28 §. Tiedon antaminen asunnottomuuslaskennan tarkoitukseen ei loukkaisi niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty."

Lisäksi ohjeen prosessikuvauksessa on maininta henkilötietojen asianmukaisesta hävittämisestä laskennan jälkeen. Varken näkemyksen mukaan jokainen organisaatio vastaa omista tietosuojakäytännöistään, ja näin ollen Varke ei voi ohjeistaa rekisterinpitäjiä toimimaan millään muulla tavalla, kuin oman organisaationsa tietosuojaohjeistuksen mukaan. Hyvinvointialueilla ja kunnissa asunnottomuuslaskentaa tekevien tulisi saada omien organisaatioidensa tietosuoja-asiantuntijoilta riittävä tuki laskennan suorittamiseen.

5.3 Henkilötietojen käsittely European Homelessness Counts -hankkeessa

European Homelessness Counts -hankkeesta kerrotaan laajemmin sivulla 42, mutta tässä kohtaa nostetaan esiin hankkeen käytännöt henkilötietojen käsittelyyn. Kyseessä oli EU-rahoitteinen hanke, jota koordinoi Leuvenin yliopisto ja johon osallistui 35 kaupunkia 21 EU-maasta. Kukin osallistuva kaupunki toteutti asunnottomuuslaskennan yhteisillä menetelmillä, tavoitteena tuottaa mahdollisimman vertailukelpoista tietoa asunnottomuudesta.

Hanketta koordinoiva Leuvenin yliopisto teki jokaisen hankkeeseen osallistuvan tutkimuslaitoksen kanssa Data Controller Agreement -sopimuksen. Tutkimuslaitokset tekivät lisäksi Data Processor Agreement -sopimukset jokaisen tahon kanssa, joka keräsi tietoja asunnottomista hankkeeseen.

Oikeus henkilötietojen käsittelyyn perusteltiin hankkeen ohjeistuksessa GDPR-asetuksen artiklan 6 nojalla:

"GDPR:n (yleinen tietosuoja-asetus) 6 artikla sisältää useita oikeusperusteita henkilötietojen käsittelyyn:

- *Yleinen etu: henkilötietojen käsittely voi olla tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Tässä tapauksessa tutkimus toteutetaan yleisen edun mukaisesti, eli se edistää tiedon karttumista ja tuottaa havaintoja, joista on (suoraa tai välillistä) hyötyä yhteiskunnalle. Jo kerättyjen tietojen osalta suostumusta ei voida pyytää.*
- *Tietoon perustuva suostumus: rekisteröidyt ovat antaneet suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn.*

Kyselytutkimuksen (survey plus) ja palveluperusteisen laskennan (ETHOS Light -kategorioiden 2–3 kattamiseksi) tiedonkeruu perustuu tietoon perustuvaan suostumukseen. Katulaskennan (headcount) sekä laajennetun palveluperusteisen laskennan tiedonkeruu puolestaan perustuvat ensin mainittuun oikeusperusteeseen eli yleiseen etuun."[18]

Hankkeessa kustakin asunnottomasta täytettiin erillinen lomake Leuvenin yliopiston hallinnoimaan, tietoturvalliseen LimeSurvey-työkaluun. Lomakkeita täyttivät paikallisesta toimintaympäristöstä riippuen asunnottomien palveluissa tai sosiaalipalveluissa työskentelevät työntekijät, järjestöjen työntekijät, tutkimuslaitosten työntekijät ja vapaaehtoiset. Verrattuna Suomen valtakunnalliseen

18 Teller ym. 2026, s. 23–24.

asunnottomuuslaskentaan, asunnottomien henkilötietoja käsitteli moninaisempi joukko eri organisaatioiden ihmisiä, sekä vapaaehtoisina toimivia yksityishenkilöitä. Suomen asunnottomuuslaskennassa tietoja käsittelee Varken tietojen mukaan pääosin viranhaltijat kuntien, hyvinvointialueiden ja yleishyödyllisten vuokrataloyhteisöjen osalta, sekä mahdollisesti muiden palveluntuottajien työntekijöitä (esim. diakonia, asumisneuvonta, paikalliset järjestöt).

Hankkeessa ei käsitelty henkilötunnuksia, vaan jokaiselle asunnottomalle luotiin ID-koodi, joka muodostui etu- ja sukunimen 1. kirjaimesta, syntymävuodesta, ja sukupuolen mukaan määritettävästä koodista (1=mies, 2=nainen, 3=muut sukupuolet). Tällä pyrittiin takaamaan asunnottomien pseudonymiteetti mahdollistaen kuitenkin duplikaattien havaitsemisen – tosin ainakin Turussa ID-koodeista aiheutui lukuisia duplikaatteja. Näin ollen esimerkiksi katulaskentaa tekevien vapaaehtoisten ei tarvinnut käsitellä nimen tai henkilötunnuksen kaltaisia tietoja. ID-koodijärjestelmä oli hankkeessa välttämätön myös siksi, että muissa maissa ei ole vastaavaa henkilötunnusjärjestelmää, kuin esimerkiksi Suomessa. Lisäksi osassa hankkeeseen osallistuvista maista asunnottomuus on kriminalisoitua, joka entisestään korostaa tarvetta suojata muutenkin haavoittuvassa asemassa olevien asunnottomien tietoja.

Kokemuksia European Homelessness Counts -hankkeesta (2025)

Turun yliopisto yhdessä Turun kaupungin ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen TurVa-hankkeen kanssa osallistui vuonna 2025 European Homelessness Counts -hankkeeseen (EHC). Hankkeen puitteissa toteutettiin katulaskenta Turussa 7.10.2025 ja laajennettu asunnottomuusselvitys Suomen valtakunnallisen asunnottomuuskyselyn aikaan 15.11.2025.

Katulaskenta oli tiettävästi Suomen historian ensimmäinen. Laskentapaikat määriteltiin paikallisten asunnottomuustyöntekijöiden kanssa, ja 17 koulutettua laskijaa jalkautuivat sovituille paikoille aamupäivällä ja alkuillasta. Laskentatunteja kertyi yhteensä 80 h, mutta asunnottomia tavoitettiin vain 17, joista 9 vastasi kyselyyn.

Laajennettuun asunnottomuusselvitykseen osallistuivat Varha, TVT-asunnot ja diakonia, jotka toimittavat tiedot vuosittain myös valtakunnallista asunnottomuuskyselyä varten Turun kaupunginsihteerille. Myös Kela toimittaa toimeentulotukirekisterin asunnottomuustiedot valtakunnallista kyselyä varten, mutta näitä tietoja ei saatu EHC-hankkeen laskentaan. Varha, TVT-asunnot ja diakonia täyttivät kustakin tiedossaan olevasta asunnottomasta henkilöstä kyselylomakkeen Leuvenin yliopiston hallinnoimalla LimeSurvey-alustalla. Lomakkeella kysyttiin asunnottomuuden muodon lisäksi taustatietoja iästä, sukupuolesta, kansalaisuudesta, terveydentilasta, tulonlähteistä, asunnottomuuden triggereistä ja asunnottomuuden kestosta. LimeSurvey-kyselylomakkeen täyttöä ei koettu vaativaksi, vaikka kysymyksiä olikin paljon.

Henkilötunnusten sijaan kyselylomakkeella käytettiin ID-koodia, joka oli hankkeen määräämä menetelmä tietosuojasyistä. ID-koodit aiheuttivat kuitenkin lukuisia duplikaatteja, ja lisäksi naisten ja muunsukupuolisten pieni määrä ja harvinaisempien nimikirjainten pieni määrä aiheuttivat riskin tunnistettavuudesta.

Laajennetussa asunnottomuusselvityksessä saatiin listaus 143 asunnottomasta. Määrä on vähäinen verrattuna Turun valtakunnalliseen asunnottomuuskyselyyn keräämiin tietoihin, joissa asunnottomia oli 467. Tästä luvusta 147 oli Kelan aineistosta poimittuja asunnottomia, jotka eivät olleet Varhan, TVT:n tai diakonian listoilla. Eroavaisuudesta huolimatta laajennettu asunnottomuusselvitys tuotti hyvää tietoa asunnottomien taustatekijöistä.

5.4 Tietosuojakäytännöt kunnissa ja hyvinvointialueilla

Työryhmä keskusteli kuntien ja hyvinvointialueiden käytännöistä erityisesti tietojenluovutuksen suhteen. Varken tietojen mukaan jotkut hyvinvointialueet tekevät laskentaa kuntien puolesta siksi, että hyvinvointialueiden sosiaalipalveluiden asiakastietoja ei saa luovuttaa hyvinvointialueen ulkopuolelle. Tämä aiheuttaa vaihtelevia käytäntöjä kuntien ja hyvinvointialueiden vastuissa eri alueilla. Kunnissa asunnottomuustietoja käsittelee Varken tietojen mukaan yleensä virkamies, joka vastaa kunnan vuokrataloyhtiön ja muiden yleishyödyllisten vuokra-asuntoyhteisöjen asukasvalintojen valvonnasta, ja jolla on sitä kautta valmiudet henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi on vaihtelua siinä mitkä tahot suostuvat luovuttamaan tietoja asunnottomuuslaskentaa varten kunnalle/hyvinvointialueelle.

Esimerkiksi Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue tekevät läheistä yhteistyötä asunnottomuuslaskennan toteuttamisessa. Pirkanmaan hyvinvointialue on luovuttanut Tampereen kaupungille tiedot asunnottomaksi arvioiduista tamperelaisista julkisuuslain 28 §:n yleissäännöksen perusteella. Henkilötietojen käsittelyperusteena on pidetty yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoittamaa yleistä etua, jonka lisäksi kyse on ollut tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista täsmentävän tietosuojalain 4.1.3 §:n tarkoittamasta tilanteesta.

Osana asunnottomuuslaskentaa on havaittu, että hyvinvointialueen tiedot eivät yksin riitä asunnottomuutta koskevan tilannekuvan muodostamiseen. Kuitenkaan ilman hyvinvointialueen tietoja ei saada riittävän kattavaa kokonaiskuvaa asunnottomuuden ilmentymisestä poikkileikkauspäivänä.

5.5 Pohdintaa asunnottomuuslaskennan kehittämisestä ja tietosuojan huomioimisesta

Työryhmä pohti, miten Varken ohjeistusta tietosuojasta voisi parantaa. Yksi näkökulma tässä liittyy siihen, voisiko Varke lähettää tietopyynnön asunnottomuuskyselystä kuntien kirjaamojen lisäksi hyvinvointialueille, ilman että siitä seuraisi tuplavastauksia. Tämä voisi onnistua, jos tietopyyntöön sisältyisi jonkinlainen vaade kunnalle ja hyvinvointialueelle tehdä laskentaa yhdessä. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi velvoittamalla kaikkia kuntia nimeämään henkilön ja varahenkilön, jotka vastaavat asunnottomuuskyselystä. Vaikka tehtävä ei olisikaan lakisääteinen, se muodostuisi osaksi työnkuvaa ja voitaisiin toteuttaa prosessimaisesti yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Toisaalta jos hyvinvointialueet keräisivät tiedot, ne olisi helpompi saada myös THL:ään tai Tilastokeskukseen yhdistettäviksi. Tällöin voisi myös helpommin priorisoida esim. myöhemmin päivitettyä tietoa tai tietystä lähteestä saatua tietoa. Ideaalitilanteena voisi olla portaittainen tiedonkeruu, jossa kunnat toisivat omaa tietoaan paikallisista toimijoista, mutta tieto kerättäisiin hyvinvointialueelle. Täytyy kuitenkin huomioida, että tietosuojan näkökulmasta laskenta kohdistuu kahteen eri kohderyhmään: hyvinvointialueen asiakkaat ja kuntalaiset, jotka eivät ole hyvinvointialueen asiakkaita. On syytä selvittää, tulisiko näiden kahden ryhmän tietoja käsitellä eri tavalla tai eri paikoissa – onko hyvinvointialueella oikeus kerätä tietoja henkilöistä, jotka eivät ole hyvinvointialueen asiakkaita.

Toinen selvitettävä vaihtoehto voisi olla kaksi tiedonkeruuta: hyvinvointialue vastaisi sote-palveluiden asiakkaiden asunnottomuuslaskennasta ja kunta muiden kuntalaisten, ja nämä yhdistettäisiin THL:ssä tai Tilastokeskuksessa. Esimerkiksi vuokrataloyhtiöiden näkökulmasta kunta on luontevampi tiedonkerääjä, sillä kunta myös valvoo yhteisöjen asukasvalintaa.

Lisäksi työryhmä keskusteli alle viiden henkilön ryhmien raportoinnista. Etenkin pienten kuntien osalta alle viiden henkilön ryhmät aiheuttavat tunnistettavuutta. Ylipäänsä, koska asunnottomuus on aiheena hyvin sensitiivinen, ja asunnottomuuslaskentaan osallistuu monia tahoja, tulee varmistaa, että henkilötietojen suojaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

6 Kehitysehdotukset

6.1 Lyhyen aikavälin kehitysehdotukset

6.1.1 Varken tietosuojaohjeistuksen parantaminen

Vaikka Varkeen ei kerrykään rekisteriä henkilötiedoista, on Varkelta toivottu tarkempaa ohjeistusta tietojenluovutuksesta ja tietosuojan huomioimisesta asunnottomuuslaskennassa. Tätä varten on syytä tehdä tarkempi selvitys, jossa kuvattaisiin millä perusteilla ja edellytyksillä henkilötietoja (erit. henkilötunnustasoista tietoa) saa kerätä ja käsitellä asunnottomuuslaskentaa varten. Selvitetään samalla mahdollisuutta lisätä Varken ohjeistukseen malliasiakirjapohjia.

Selvitykseen tulee osallistaa asiantuntemusta hyvinvointialueilta, vuokranantajilta, kolmannelta sektorilta ja tutkimusorganisaatioista, sekä tilastolainsäädäntöä ja tietosuojaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöön liittyviä lakeja tuntevilta asiantuntijoilta.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten paikallistasolla pystytään laskentaprosessin aikana poistamaan aineistosta duplikaatit (eli varmistamaan, että jokainen asunnoton on laskettu vain kerran) tietosuoja huomioiden. Monessa kunnassa tämä on edellyttänyt sitä, että yhdelle asunnottomuuslaskentaa paikallisesti koordinoivalle taholle toimitetaan listat asunnottomiksi laskettujen henkilöiden henkilötunnuksista.

6.1.2 Vastuunjako ja roolit kuntien ja hyvinvointialueiden välillä

Kunnan ja hyvinvointialueen välisen työnjaon ja yhteistyön tarkempi selvittäminen riippuu osittain myös tietosuojalinjauksista ja siitä, kuka saa käsitellä hyvinvointialueen asiakkaiden ja kuka muiden kuntalaisten tietoja. Tämä kysymys tulee huomioida osana tietosuojaselvitystä.

Lisäksi on pohdittava, voisiko asunnottomuuskyselyn jatkossa osoittaa myös hyvinvointialueille. Toisaalta täytyy varmistua, että jokaisen kunnan osalta vastataan vain kerran, eli hyvinvointialue ja kunta eivät molemmat lähetä omia vastauksiaan

erikseen. Varken ohjeistusta on pohdittava tältä kannalta. Varkelta toivottiin lisäksi sekä ohjeistusta että kannustusta kunnille VTJ:n käyttöön asunnottomuustietojen tarkistamisessa.

6.1.3 Tietolähteiden monipuolisuus ja kattavuus

Työryhmä arvioi, että olennaista tiedonkeruun kehittämisessä on varmistaa mahdollisimman monipuolinen ja kattava tietolähteiden käyttö, erityisesti niin, että tietoja kerätään myös muualta kuin sosiaalipalveluista. Tämä vaatii sekä tietojenluovutuksen että datan prosessoinnin selkiyttämistä, mutta myös tiedonkeruun sujuvoittamista.

Tähän liittyen toivottiin tiedonkeruun yksinkertaistamista ja manuaalisen työn vähentämistä esimerkiksi niin, että jokainen työntekijä pystyisi itse kirjaamaan tiedot järjestelmään, josta tiedot saisi helposti yhdistettyä ja datan tulostettua ulos. Jonkinlainen kansallinen tietojenkeruupohja, jonka tietoturvallisuus olisi taattu, voisi auttaa tässä. Esimerkiksi eurooppalaisessa asunnottomuuslaskennassa vastaavana tietoturvallisena digitaalisena järjestelmänä käytettiin LimeSurvey-työkalua, jota Leuvenin yliopisto hallinnoi.[19]

6.1.4 Vuosittaisen laskennan rinnalle tarkempaa, täydentävää tilastointia

Vuosittaisen poikkileikkausajankohtaan perustuvan asunnottomuuslaskennan rinnalle voisi ajoittain tuottaa tarkempia selvityksiä tietyistä teemoista, jotka täydentäisivät kuvaa asunnottomuusilmiöstä. Poikkileikkauspäivää kuvaavan tiedon rinnalle olisi hyvä saada koottua tietoa esimerkiksi koko vuoden aikana asunnottomina olleista.

Jotkut kunnat ja hyvinvointialueet ovat kehittäneet omaa tiedonkeruutaan, ja keräävät vuosittain laajempaa ja tarkempaa taustatietoa asunnottomista ja heidän sosiaalisista olosuhteistaan ja asumispoluistaan, kuin mitä toimitetaan Varkeen. Tällaisen laajemman tiedonkeruun tuloksia voisi nostaa esiin tapauskohtaisesti osana asunnottomuusselvitystä, tai panostaa jonain vuonna siihen, että esimerkiksi suurimmat asunnottomuuskaupungit toteuttaisivat tavanomaista laajemman asunnottomuuslaskennan.

19 Niemi ym. 2026b.

Myös THL:n keräämistä rekisteritiedoista voisi koostaa hyvinvointialuen tasolla tietoa esimerkiksi vuoden aikana asunnottomina olleista, heidän ikäjakaumastaan ja palveluista, joita he ovat käyttäneet.

6.1.5 Tiedot asunnottomina vapautuvista vangeista

Jatkossa Varken on mahdollista saada Rikosseuraamuslaitokselta (Rise) lukumäärätiedot asunnottomina vapautuvista vangeista perustuen Risen omaan tiedonkeruuseen. Joitakin päällekkäisyyksiä saattaa tulla Risen ja kuntien ilmoittamissa luvuissa, mutta näin saataisiin kuitenkin tuotua esiin asunnottomina vapautuvien vankien ryhmää. Päällekkäisyyksien välttämiseksi Risen ilmoittamat tiedot on syytä raportoida erikseen ilman, että ne vaikuttavat asunnottomien kokonaismäärään. Ilmiön laajuutta kuvaamaan olisi hyvä saada myös tieto kuinka paljon vankeja kyseisellä ajanjaksolla vapautuu, kuinka moni heistä on ilman asuntoa ja mikä on asunnottomiksi vapautuvien osuus.

6.2 Pidemmän aikavälin kehitys

6.2.1 Asunnottomuuden mittaamisen menetelmät

Euroopan eri maissa ja kaupungeissa käytössä olevat asunnottomuuden mittaamisen menetelmät voidaan jakaa viiteen ryhmään: katu-, rekisteri-, ja väestölaskennat, asuntokunnille kohdennetut kyselyt ja ns. yksilötasoiset nimilistat (by-name lists).[20] Suomen asunnottomuusselvityksen paikantuu jaottelussa rekisterilaskennaksi. Erityisesti katu- ja väestölaskentoihin asunnottomuuden mittaamisen keinona liittyy monia ongelmia. Yksilötasoiset nimilistat saattavat olla tulevaisuudessa nouseva mittaamisen muoto, mutta ne ovat yhä myös muualla Euroopassa harvinaisia.[21] Niissä tieto voidaan tuottaa millä vain muihin luokkiin kuuluvilla tavoilla, mutta erona muihin menetelmiin järjestelmässä ylläpidetään päivittyvää asunnottomien listaa, ja henkilöiden siirtymiä asunnottomuuteen, asuvaksi ja mahdollisesti uudelleen asunnottomaksi on mahdollista seurata suhteellisen reaaliaikaisesti. Tässä luvussa arvioimme pitkän aikavälin tavoitteena ja mahdollisuuksina Suomessa toisaalta rekisteritiedon hyödyntämisen vahvistamista ja toisaalta siirtymistä kohti yksilötasoisia ajassa päivittyviä laskentatapoja (by-name lists).

20 OECD 2025.

21 Pedersen ym. 2025, s. 233–244.

6.2.2 Tavoitetilan hahmottelu rekisterien yhdistämiseksi

Työryhmän arvion mukaan pidemmän aikavälin tavoitteena tulisi olla kansallinen asunnottomuuden tietopohja, jossa eri rekistereistä ja paikallisista tietolähteistä saatavat tiedot voidaan yhdistää tietoturvallisesti, yhdenmukaisesti ja mahdollisimman pitkälle automatisoidusti. Tavoitetilassa valtakunnalliset rekisterit muodostaisivat tiedontuotannon perustan, jota täydennettäisiin ja tarkennettaisiin järjestelmällisesti paikallisilla tiedoilla ja asiantuntemuksella.

Tavoitetilassa on keskeistä ymmärtää, että valtakunnalliset rekisterit yksinään eivät pysty antamaan riittävää kuvaa asunnottomuudesta, joka on väestötutkimuksen kohdeilmiönä erityisen vaikeasti tavoitettava. Asunnottomuuden mittaaminen tarvitsee siksi aina rinnalleen paikallistason tietoa. Tavoitetilassa on toisaalta tarkoitus yhdistää valtakunnallisissa rekistereissä olevaa asunnottomuustietoa, ja toisaalta rikastaa rekisteritietoa paikallisella tiedontuotannolla ja asiantuntemuksella. Kuviossa 1 on kuvattu rekisterien yhdistämisen tavoitetilan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia.

Kuvio 1. Rekisterien yhdistämisen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat

Vahvuudet

- Mahdollistaa valtakunnallisesti yhdenmukaisen ja vertailukelpoisen tiedontuotannon
- Tiedonkeruun manuaalinen työ vähenee pitkällä aikavälillä
- Päällekkäisten havaintojen tunnistaminen helpottuu henkilötunnuspohjaisessa tiedontuotannossa
- Mahdollistaa ajallisen seurannan, palvelupolkujen, asunnottomuuden keston ja toistuvuuden tarkastelun
- Vahvistaa tietopohjaa kansallisessa päätöksenteossa, tutkimuksessa ja kansainvälisessä raportoinnissa

Heikkoudet

- Rekisterit kuvaavat kirjattua tietoa, jolloin tiedon laatu riippuu kirjaamiskäytäntöjen yhdenmukaisuudesta ja kirjaamisen kattavuudesta
- Kaikki asunnottomuutta kokevat eivät ole palvelujen piirissä, eivätkä siten näy rekistereistä
- Rekisteritiedot voivat olla vanhentuneita tai puutteellisesti ylläpidettyjä
- Rekistereiden yhdistämiseen liittyy lainsäädäntö- ja tietosuojakysymyksiä
- Paikallisen asiantuntemuksen merkitys voi heikentyä, jos tiedontuotanto perustuu liikaa keskitettyihin rekistereihin

Mahdollisuudet

- Sosiaalihuollon seurantarekisteri mahdollistaa ensimmäistä kertaa valtakunnallisen sosiaalihuollon seurantatiedon hyödyntämisen asunnottomuuden seurannassa
- Mahdollisuus tuottaa aiempaa tarkempaa tietoa riskiryhmistä, palvelujen käytöstä ja vaikuttavuudesta
- Mahdollisuus yhdistää kansalliset rekisterit ja paikallisesti kerättävä täydentävä tieto yhdeksi tietopohjaksi

Uhat

- Puutteellinen kirjaaminen voi johtaa asunnottomuuden alipeittoon ja alueellisiin eroihin tiedon laadussa
- Rekisteripohjaiseen tiedontuotantoon kohdistuvat odotukset voivat olla epärealistisen suuria
- Tietosuojaan liittyvät epäselvyydet voivat estää tietojen luovuttamisen, heikentää tiedon kattavuutta sekä luottamusta tiedonkeruuseen
- Jos paikallisia tietolähteitä ei hyödynnetä, osa asunnottomuudesta jää järjestelmällisesti näkymättömäksi
- Resurssien puute rekisterien kehittämiseen, kirjaamisohjeistukseen ja laadunvarmistukseen voi hidastaa tavoitetilan saavuttamista
- Paikallisen tiedon kerääminen ja yhdistäminen valtakunnallisiin rekisteritietoihin vaatii selkeät roolitukset eri toimijoiden välille ja tehtävään osoitetut resurssit

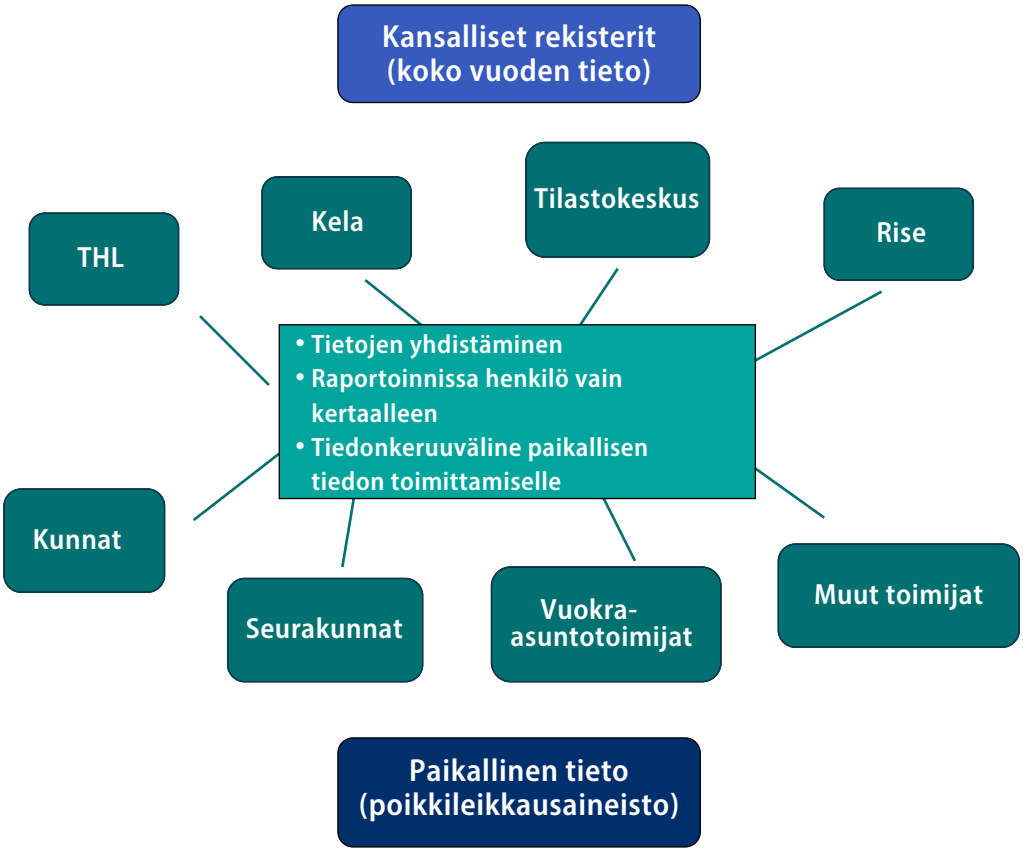
Kansallisen tietopohjan ytimen voisi muodostaa THL:n sosiaalihuollon seurantarekisteri. Siihen sisältyvää tietoa voitaisiin tavoitetilassa yhdistää esimerkiksi Kelan etuustietoihin, väestötietojärjestelmän osoite- ja osoitehistoriatietoihin sekä soveltuvin osin terveydenhuollon hoitoilmoitustietoihin. Rekisterien yhdistämisellä voitaisiin tunnistaa eri tietolähteissä esiintyviä henkilöitä, poistaa päällekkäisyyksiä ja arvioida tiedon ajantasaisuutta nykyistä järjestelmällisemmin.

Valtakunnalliset rekisterit eivät kuitenkaan yksin riitä kattavan asunnottomuustiedon tuottamiseen. Kaikki asunnottomuutta kokevat eivät ole sosiaalihuollon tai muiden viranomaispalvelujen piirissä, ja eri rekistereihin sisältyvät tiedot voivat olla puutteellisia tai vanhentuneita. Osoitetiedon puuttuminen ei myöskään sellaisenaan osoita asunnottomuutta, eikä rekisterissä näkyvä osoite välttämättä vastaa henkilön tosiasiallista asumistilannetta.[22] Huomattava osa asunnottomuutta kokevista voi jäädä sosiaalipalveluiden asiakastietojen ulkopuolelle. Tästä syystä rekisteritietoa on välttämätöntä rikastaa kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden paikallisten toimijoiden tuottamilla tiedoilla ja asiantuntemuksella.

Paikallista täydentävää tietoa tulisi kerätä yhdenmukaisesti muun muassa asumisneuvonnasta, kuntien vuokrataloyhtiöistä ja yleishyödyllisiltä vuokrataloyhteisöiltä, asunnottomille suunnatuista palveluista, matalan kynnyksen palveluista, järjestöiltä, seurakunnilta ja muilta asunnottomia kohtaavilta toimijoilta. Näillä toimijoilla voi olla ajantasaisin tieto etenkin henkilöistä, jotka eivät asioi viranomaispalveluissa, joiden asiointi on satunnaista tai joiden tosiasiallinen asumistilanne ei ilmene valtakunnallisista rekistereistä. Tavoitetilassa näiden paikallisten toimijoiden keräämiä tietoja voisi yhdistää valtakunnallisista rekistereistä saataviin tietoihin, ja paikalliset toimijat voisivat tarkistaa valtakunnallisista rekistereistä kerättyjä tietoja ja tarkistaa niiden todenmukaisuutta.

22 Ks. Kauppinen ym. 2015.

Kuvio 2. Tavoitetila kansallisten rekisterien ja paikallisen tiedon yhdistämiseksi

Rekisteripohjainen tiedontuotanto voisi mahdollistaa poikkileikkaustarkastelun lisäksi asunnottomuuden tarkastelun ilmiönä, johon liittyy siirtymiä ja eripituisia ajanjaksoja. Yksilötason pitkittäisaineiston avulla voitaisiin seurata esimerkiksi asunnottomuuden alkamiseen liittyviä elämäntapahtumia (ns. laukaisevat tekijät), asunnottomuuden kestoa ja toistumista, siirtymiä asunnottomuuden eri muotojen välillä sekä asunnottomuuden päättymistä. Tietopohjaa voitaisiin hyödyntää myös palvelupolkujen ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa sekä asunnottomuuden taustatekijöiden ja riskiryhmien tarkemmassa tunnistamisessa. Tämä parantaisi mahdollisuuksia kohdentaa palveluja ja ehkäiseviä toimia oikea-aikaisesti sekä arvioida kansallisten ja paikallisten asunnottomuustoimien vaikutuksia.

Olennaista kehittämistyössä on tasapainottelu henkilötietojen suojaamisen ja tärkeänä ja vastuullisena yhteiskunnallisena tavoitteena asunnottomuuden kehittymisen laadukkaan ja ajantasaisen seuraamisen välillä.

6.2.3 Lainsäädäntömuutokset

Tavoitetilan toteuttaminen edellyttäisi ensinnäkin, että asunnottomuutta koskevan kansallisen tilastoinnin ja seurannan tehtävästä sekä siitä vastaavasta viranomaisesta säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Lainsäädännössä tulisi määritellä tiedontuotannon tarkoitus, vastuullinen rekisterinpitäjä, käsiteltävät tietoryhmät sekä oikeus saada ja yhdistää tietoja esimerkiksi sosiaalihuollon seurantarekisteristä, Kelan etuusrekistereistä, väestötietojärjestelmästä, terveydenhuollon rekistereistä. Tämä voisi edellyttää muutoksia ainakin viranomaisen lakisääteisiä tehtäviä koskevaan erityislainsäädäntöön, tilastolakiin sekä sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annettuun lakiin. Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä (toisiolaki) mahdollistaa jo sosiaali- ja terveystietojen käsittelyn tilastointia, tietojohtamista sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten ja tietojen yhdistämisen muun muassa Kelan, Tilastokeskuksen ja Digi- ja väestötietoviraston henkilötietoihin. Jatkossa olisi kuitenkin varmistettava, että lain soveltamisala, käsittelyperusteet ja tiedonsaantioikeudet kattavat nimenomaisesti myös asunnottomuustilastoinnin sekä kaikki siinä tarvittavat rekisterit ja rekisterinpitäjät.

Toiseksi lainsäädännössä tulisi luoda peruste paikallisten täydentävien tietojen keräämiselle, luovuttamiselle ja yhdistämiselle. Kuntien ja muiden julkisten toimijoiden tiedonantovelvollisuudesta olisi säädettävä riittävän täsmällisesti, ja samalla olisi ratkaistava, millä edellytyksillä esimerkiksi vuokrataloyhteisöiltä, järjestöiltä, seurakunnilta ja matalan kynnyksen palveluilta voidaan saada tietoja. Toisiolain nykyinen sääntely tarjoaa pohjan tietojen yhdistelylle, pseudonymisoinnille, anonymisoinnille ja tietoturvallisille käyttöympäristöille, mutta paikallisen täydentävän tiedon säännönmukainen liittäminen kansalliseen tilastointiin edellyttäisi todennäköisesti uusia tai nykyistä täsmällisempiä erityissäännöksiä.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että asunnottomat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän henkilötietojensa suojaaminen on ehdottoman tärkeää. Asunnottomuustiedon kerääminen ei saa myöskään johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaan luottamus palveluihin tai viranomaisiin vaarantuisi. Toisaalta erityisen haavoittuva asema tuottaa julkisille toimijoille myös erityisen velvollisuuden ajantasaisen ja laadukkaan tiedon tuottamiseen, asunnottomuuden poistamisen tavoitteen tukemiseksi.

7 Yleisön kommentit asunnottomuusselvityksen kehittämisestä

Työryhmä järjesti webinaarin 9.10.2026, jonka tarkoituksena oli kertoa työryhmän työskentelystä ja keskusteluttaa ryhmän pohdintoja laajemmalla yleisöllä. Webinaari oli suunnattu asunnottomuuskyselyyn osallistuville ja muille aiheesta kiinnostuneille. Webinaariin osallistui n. 60-70 henkeä eri organisaatioista, kuten hyvinvointialueilta, kunnista, asumisneuvonnasta, järjestöistä, tutkimuslaitoksista ja virastoista. Webinaarin jälkeen ilmoittautuneille lähetettiin kysely, jossa kysyttiin asunnottomuusselvityksen kehittämistarpeita ja suurimpia haasteita asunnottomuustiedon keruulle. Alle on koottu eniten keskustelua herättäneet huomiot webinaarista.

Tarve ”ei tietoa” -ryhmälle niistä asunnottomista, joiden yöpymispaikasta ei ole tietoa

Esimerkiksi vuokra-asunnonhakijoista ja Kelan tiedoista jää sellaisia, todennäköisesti asunnottomana olevia henkilöitä, joista ei kuitenkaan pystytä selvittämään heidän yöpymispaikkaansa. Näitä henkilöitä luokitellaan vaihtelevasti muihin asunnottomuuden muotoihin, yleensä tuttavien ja sukulaisten luona majoittuviin. Ongelma johtuu lähinnä siitä, että tietoa haetaan sellaisista rekistereistä, joita ei ole luotu asunnottomuustiedon keräämiseen vaan johonkin muuhun tarkoitukseen, ja niin ollen tiedot eivät ole täysin käyttökelpoisia asunnottomuuskyselyyn. Nämä lähteet ovat kuitenkin tärkeitä etenkin niiden asunnottomien laskemiseksi, jotka eivät ole asunnottomille tarkoitettujen palveluiden piirissä. Kuva asunnottomien määrästä saattaisi vääristyä, jos heidät jättäisi kokonaan laskematta siksi, että tietoa yöpymispaikasta ei voida vahvistaa. Toisaalta on syytä arvioida, miten luotettava tieto asunnottomuudesta on, jos yöpymispaikasta ei ole tietoa.

Asunnottomien poiminta Kelan perustoimeentulotuen hakijoista

Perustoimeentulotuen siirtyessä kunnista Kelan tehtäväksi tunnistettiin, että toimeentulotukihakemukset ovat tärkeä asunnottomuustiedon lähde. Tuolloin Kelan kanssa sovittiin menettelytapa, jossa Varke tekee yhteisen tietopyynnön suurimpien

asunnottomuuskuntien puolesta Kelan tietopalveluihin. Kelan perustoimeentulotuen tiedoista poimitaan ne hakijat, jotka ovat hakeneet tukea lokakuulle ja jotka näyttävät perustoimeentulotuen järjestelmään tallentuneiden tietojen mukaan olevan asunnottomia. Kelan tietopalvelut lähettää kunkin kunnan aineiston kunnan yhteyshenkilölle salatun yhteyden kautta. Aineistoon poimittujen henkilöiden asumistilannetta poikkileikkausajankohtana yritetään selvittää muista lähteistä, esim. VTJ:n tiedoista.

Keskustelussa nousi esiin tarve selvittää, onko mahdollista tarkentaa joko poiminnan rajauksia, tai toimeentulotukihakemuksille kirjattavia asunnottomuuteen viittaavia tietoja. Etenkin suurissa kaupungeissa Kelan aineisto kattaa satoja henkilöitä, joiden asumistilanteen selvittäminen on haastavaa. Kyseessä on kuitenkin merkittävä ryhmä, sillä joissain kaupungeissa jopa kolmannes asunnottomiksi laskettavista tulee ainoastaan Kelan aineistosta, eikä tietojen mukaan ole sosiaalipalveluiden piirissä.

Kela ei ollut työryhmässä mukana, koska aineiston poiminta suoritetaan varsin teknisenä toimenpiteenä. Webinaarissa virinneen keskustelun perusteella on kuitenkin syytä koota ryhmä Kelan edustajien kanssa ja pohtia ratkaisuja haasteisiin.

Asunnottomuuslaskentaa varten kerättyjen tietojen käyttäminen muihin tarkoituksiin

Tietosuoja nousi keskustelussa esiin erityisesti siitä näkökulmasta, että saako asunnottomuuslaskentaa varten kerättyjä tietoja käyttää asunnottomien tavoitteluun tai esimerkiksi ilmoituksen tekemiseen sosiaalihuollon tarpeesta tilanteessa, jossa henkilön omaa suostumusta ilmoitukseen ei voida saada. Tulevassa tietosuojaselvityksessä pyritään huomioimaan tämäkin kysymys.

LÄHTEET

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (2019) Asunnottomat 2018. https://www.varke.fi/fi/document/asunnottomat-2018

Benjaminsen, Lars (2026) Hjemløshed i Danmark 2026. National kortlægning. https://www.vive.dk/media/pure/4z6bg0ov/31475673

European Commission: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Develtere, Patrick (2022) Data Collection Systems and homelessness in the EU – An overview, Publications Office of the European Union. https://data.europa.eu/doi/10.2767/989826

European Commission. Housing in the European Semester. https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan/housing-european-semester_en (5.10.2026)

European Commission: Strengthen evidence on homelessness. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion/addressing-poverty-and-supporting-social-inclusion/homelessness/strengthen-evidence-homelessness_en (5.10.2026)

Kauppinen, Timo & Hannikainen-Ingman, Katri & Sallila, Seppo & Viitanen, Veera (2015) Pienituloisten asuinolot. Työpaperi 22/2015. Helsinki: Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/2922ef38-6989-4fb5-8eeb-09874ccd42de/content

Kostiainen, Eeva & Laakso, Seppo (2015) Helsinkiläisten asunnottomuuspolut. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja 1/2015. Lahti: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4424-0

Niemi, Veera & Rasinkangas Jarkko & Hietala Sara & Karhula Aleksi (2024) Toisiolain avaamat mahdollisuudet sosiaalityön rekisteritutkimukselle. Tutkiva sosiaalityö 2024. Helsinki: Sosiaalityön Tutkimuksen seura ja Talentia. https://talentia.lukusali.fi/#/reader/565ee118-75a4-11ef-a316-00155d64030a

Niemi, Veera & Kamppila, Vilja & Heino, Sari & Rasinkangas, Jarkko & Pesola-Gallone, Jarkko (2026a) Eurooppalainen asunnottomuuslaskenta Turussa. Yhteiskuntapolitiikka 96(3), 244-253. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026061066405

Niemi, Veera & Kamppila Vilja & Heino, Sari & Pesola-Gallone, Maria (2026b) European homelessness counts 2025 - City report Turku. Feantsa & KU Leuven. https://www.kuleuven.be/lucas/en/images/turku-final.pdf

OECD (2025) Monitoring framework to measure homelessness. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/01/oecd-monitoring-framework-to-measure-homelessness_7b704e-9d/3e98455b-en.pdf

OECD (2026) Data on homelessness and housing exclusion 2026: Finland. https://www.oecd.org/en/publications/data-on-homelessness-and-housing-exclusion-2026_bd70370a-en/finland_4e552a05-en.html

Pedersen, Louise Marie & Knutagård, Magnus & Hal seth, Liv & Urstad, Hermund & Kaakinen, Juha & Kamppila, Vilja & Leni, Elisabetta & Tiivola, San na & Turunen, Saija & Ólafsdóttir, Soffía Hjördís (2025) The Role of Real-Time Data in Ending Ho melessness: Insights and Perspectives from Nordic Countries. European Journal of Homelessness 19 (1), 233–244. https://www.feantsa.org/files/Observatory/Journals/Volume-19/V19-2/EJH_19-2_RN02.pdf

Pitkänen, Sari (2010) Selvitys pitkäaikaisasunnottomuuden määrittelystä ja tilastoinnista. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen raportteja 2/2010. Lahti: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-3769-3

Rikosseuraamuslaitos (2025) Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2025. www.rikosseuraamus.fi/ajankohtaista/julkaisut/tilastot

Teller, Nóra & Mertens, Nana & Demaerschalk, Evelien & Fritz. Laura & Hermans, Koen (2026) https://www.kuleuven.be/lucas/en/images/handbook-ehc-2026-final.pdf

THL Innokylä. Rakenteellisen sosiaalityön raportoinnin kehittäminen -projekti. https://www.innokyla.fi/fi/kokonaisuudet/rakenteellisen-sosiaalityon-raportoinnin-kehittaminen-projekti (5.10.2026)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus
Centralen för statligt stött bostadsbyggande

ISBN: 978-952-361-452-9 PDF
ISSN: 3087-8055 PDF

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi & varke.fi